

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ**

На правах рукопису
УДК: 911.3

**ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ:
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Галузь знань **10 – природничі науки**
Спеціальність **106 – географія**
Освітня програма **Економічна географія**
Спеціалізація **Управління розвитком регіону та просторове
планування**

Кваліфікаційна робота бакалавра
студентки 4 курсу
освітнього рівня бакалавр
Дімової Олександрі Ігорівни

Науковий керівник:
Нич Тетяна Василівна,
Кандидат географічних наук,
доцент

КИЇВ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇНИ ТА РЕГІОНУ	6
1.1 Сутність поняття інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційний індекс та інвестиційна привабливість.....	6
1.2 Методичні та методологічні підходи до визначення інвестиційного потенціалу регіону.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ	14
2.1. Характеристика суспільно-географічного положення Одеської області.....	14
2.2. Оцінка потенціалу Одеської області з використанням методу swot-аналіз.....	24
2.3. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Одеській області.....	30
РОЗДІЛ 3. ОРІЄНТИРИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ.....	39
3.1. Напрями державної інвестиційної політики	39
3.2. Агломерація, як важливий суб'єкт інвестиційних відносин	45
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Одеська область, завдяки своєму вигідному географічному розташуванню, присутності 7 морських портів та розвиненій інфраструктурі, має значний потенціал для економічного зростання. Дослідження інвестиційної привабливості, розуміння суспільно-географічних аспектів, допомагає виявити переваги й недоліки регіону та розробляти та впроваджувати ефективні регіональні документи. Це дозволяє спрямовувати ресурси та зусилля на найбільш потенційні напрями.

У контексті глобалізації інвестиційна привабливість стає ключовим чинником конкурентоспроможності регіону. На сучасному етапі розвитку економічних зв'язків між країнами світу, роль інвестицій продовжує зростати. Всі держави тісно взаємодіють між собою економічними відносинами. Дослідження суспільно-географічних аспектів допомагає зрозуміти конкурентні переваги, привабити інвесторів та забезпечити стійкий економічний розвиток.

Враховуючи непростий шлях України в останні роки, інвестори ставляться з побоюванням та певною недовірою до участі в регіональних проектах. Одеська область зацікавлена в підвищенні рівня інвестиційної привабливості, адже на це в першу чергу звертає увагу потенційний інвестор під час прийняття інвестиційного рішення.

Таким чином, аналіз реального інвестиційного становища області, прогнозування та розроблення шляхів покращення інвестиційного клімату регіону з суспільно-географічної перспективи є важливим завданням для розвитку регіону та підвищення його конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Об'єктом дослідження визначено інвестиційну ситуацію в Одеській області.

Предметом дослідження є оцінювання та аналіз показників, які використовуються для визначення інвестиційної привабливості даного регіону.

Метою дослідження є оцінка інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Для реалізації визначеної мети було виконано **наступні завдання**:

- визначено та розкрито ключові поняття, такі як інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційний індекс та інвестиційна привабливість;
- розглянуто теоретичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону, в тому числі враховано економічні, соціальні, політичні та інфраструктурні фактори, які впливають на привабливість регіону для інвесторів;
- проаналізовано сучасний соціально-економічний стан Одеської області, її економічні показники, включаючи обсяги виробництва, рівень безробіття, рівень життя населення, індекси конкурентоспроможності тощо;
- оцінено інвестиційний потенціал регіону, враховуючи такі аспекти як наявність природних ресурсів, розвиток інфраструктури, наявність та доступність кваліфікованої робочої сили, рівень корупції та стабільності у політичному та економічному контекстах;
- розглянуто інвестиційний індекс, що відображає настрої бізнесу стосовно поточного стану інвестиційного клімату;
- розглянуто питання створення агломерації, як важливого суб'єкта інвестиційних відносин;
- проаналізовано регіональні програмні документи розвитку та визначено та визначено заходи для приваблення інвестицій в Одеський регіон, з метою його економічного розвитку і підвищення економічного потенціалу.

Методологічна та методична база. Для досягнення поставленої мети та розв'язання ключових завдань кваліфікаційної роботи було використано широкий спектр дослідницьких методів, а саме: діалектичний метод пізнання; логічний метод, формально-логічний підхід; методи порівняння,

узагальнення, систематизації та синтезу, які були застосовані для аналізу сутності інвестицій та компонентів механізму їх залучення. Використано метод статистичних порівнянь для оцінки сучасного стану та виявлення основних трендів інвестиційної привабливості. Системний і комплексний підходи, а також методи прогнозування, за допомогою яких було визначено напрями поліпшення механізму залучення інвестицій. Також було застосовано метод SWOT-аналізу для ідентифікації сильних і слабких сторін, можливостей та загроз з метою виявлення ключових факторів, що впливають на інвестиційний потенціал регіону.

Інформаційна база дослідження включає закони України; законодавчі та нормативно-правові акти; програмні документи регіону, праці вітчизняних та зарубіжних вчених і експертів; періодичні видання; наукові та аналітичні статті, в яких розглянуто теоретичні та прикладні аспекти оцінки інвестиційного потенціалу, як на рівні області, так і загалом країни; статистична звітність Державної служби статистики, міністерств та установ України, звіти міжнародних організацій, тощо.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇНИ ТА РЕГІОНУ

1.1 Сутність поняття інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційний індекс та інвестиційна привабливість

Дослідженнями інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату займаються різні експерти та фахівці з різних галузей.

Економісти досліджують вплив різних економічних факторів на інвестиційну активність, включаючи стабільність економіки, рівень інфляції, процентні ставки, зовнішню торгівлю та інші економічні показники. Географи та урбаністи досліджують географічні та міські аспекти, що впливають на інвестиційну привабливість, такі як розташування, доступність інфраструктури та інші географічні фактори. Фінансисти досліджують фінансові аспекти інвестування, такі як ризики та доходність інвестиційних проектів, фінансові інструменти та стратегії інвестування. Соціологи та політологи вивчають соціальні та політичні аспекти, що впливають на інвестиційний клімат, такі як стабільність політичного середовища, рівень корупції, дотримання прав людини та інші соціальні фактори. Юристи аналізують правові аспекти інвестиційного клімату, такі як законодавство про бізнес, захист прав власності, правовий захист інвесторів та вирішення спорів.

Розвиток суспільства і окремих суб'єктів господарювання базується на забезпеченні зростання національного багатства через розширене відтворення матеріальних цінностей, основою якого є інвестиції. На сьогоднішній день в економічній літературі існують різноманітні підходи до

трактування інвестицій, серед яких можна виділити три основні – капітал утворюючий, витратний і ресурсний [21].

Інвестиції — це алокація ресурсів, зокрема капіталу, з метою отримання прибутку або доходу в майбутньому. Інвестиції можуть включати придбання матеріальних активів, як-от нерухомість або обладнання, а також фінансові активи, такі як акції, облігації або інші цінні папери.

До сучасних досліджень, які відзначаються подальшими розробленнями проблем теорії, методології і практики формування інвестиційного потенціалу регіону та інвестиційної діяльності, належать праці А.Г. Ахламов, Н.Г. Гулько, Л.М. Карпенко, С.М. Козинський, М.С. Лугова, Г.Б., Н.В. Павліха, Погріщук, В.В. Руденко, Н. Є. Скоробогатова, Ю.М. Хвесик, І.О. Цимбалюк, А.В. Череп, І.В. Швець [1,7,16,21,40,43,44,].

Проте, віддаючи належне досягнутим результатам, недостатньо розглянуто саме суспільно-географічне положення регіону, як важливий чинник інвестиційної привабливості.

Розглянемо ключові теоретичні засади поняття інвестиційної проблематики.

Один з фундаментальних авторів, який розвинув сучасне розуміння інвестицій, — Ірвінг Фішер. У своїй роботі "The Theory of Interest" (1930), Фішер вивчав, як часові переваги від використання капіталу можуть впливати на інвестиційні рішення. Він підкреслював роль дисконтованого аналізу в оцінці інвестиційних проектів, що дозволяє оцінювати майбутні витрати та прибутки в умовах ризику і невизначеності.

Інший важливий внесок у теорію інвестицій зробив Джон Мейнард Кейнс у своїй книзі "Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей" (1936). Кейнс аргументував, що інвестиції є основним драйвером економічного зростання, а також коливань у економічній активності. Він вважав, що інвестиції залежать не лише від поточного рівня відсоткових ставок, а й від загальних очікувань підприємців щодо майбутньої прибутковості проектів.

Ці автори та їх роботи допомогли закласти теоретичну основу для розуміння інвестицій, яка використовується у фінансовому аналізі та економічному плануванні.

Інвестиції є процесом алокації розподілу ресурсів, таких як гроші, час, людські ресурси тощо, між різними видами активів або між різними секторами економіки. Основна мета алокації полягає у тому, щоб досягти оптимального розподілу ризиків та потенційних доходів в залежності від цілей та терміну інвестування.

Інвестиційний клімат - це сукупність умов, які визначають привабливість певної країни, регіону або міста для інвестицій та підприємництва. Ці умови включають в себе різні фактори, такі як політична стабільність, економічний потенціал, правова система, інфраструктура, науковий та освітній потенціал, рівень корупції, податкова політика, доступність фінансування, кадровий потенціал тощо.

Інвестиційний клімат є ключовим фактором для приваблення іноземних та внутрішніх інвестицій, а також для загального економічного розвитку регіону чи країни.

Інвестиційний індекс представляє собою дослідження, яке відображає настрої представників бізнесу щодо поточного інвестиційного клімату країни та їхні прогнози на наступні півроку.

Інвестиційний індекс розраховується на основі середньоарифметичного значення оцінок п'яти ключових аспектів інвестиційного середовища, таких як політична стабільність, економічне зростання, правова система, доступність ресурсів та інфраструктура. Респонденти відповідають на ряд запитань, обираючи заздалегідь підготовлені варіанти відповідей, які потім аналізуються за допомогою п'ятибальної шкали. Оцінки за цими критеріями збираються разом для формування загального показника. Цей індекс може допомогти інвесторам, аналітикам та політикам розуміти поточні умови та прогнозувати майбутні тенденції.

Інвестиційний індекс допомагає визначити привабливість країни або регіону для інвестицій, виявляючи сильні та слабкі сторони. Це може слугувати корисним інструментом для прийняття рішень, стратегічного планування та розробки політики.

З аналізу останнього звіту Європейської Бізнес Асоціації зрозуміло, що оцінка інвестиційного клімату від CEO членських компаній Асоціації у 2023 році більшою мірою негативна, але разом з цим, майже подвоїлась у порівнянні з минулим роком кількість топ-менеджерів, які вважають, що вкладення капіталу в Україну може бути вигідним.

На даний час 84% опитаних керівників вважають інвестиційний клімат несприятливим, проте знизилася частка тих, хто оцінює його як дуже несприятливий — з 37% до 24%. Нейтрально ставляться до інвестиційного клімату 7% топ-менеджерів, а 9% схильні вважати його скоріше сприятливим.

Незважаючи на війну, 32% респондентів вірять, що вхід нових інвесторів в Україну може бути вигідним (у порівнянні з 17% минулого року). 57% опитаних компаній, які вже працюють на українському ринку, планують інвестувати під час війни, а 79% готові долучитися до процесу відновлення.

Динаміка інвестиційного клімату за минулий рік оцінюється стримано: 48% вказують на погіршення, 39% не вбачають значних змін, а 13% відзначають покращення. 38% опитаних прогнозують погіршення, а 48% не передбачають змін. Разом з цим 14% очікують покращення вже у першій половині 2024 року.

Серед основних факторів, що негативно впливають на інвестиційний клімат України, лідирує повномасштабна військова агресія Росії проти України. Крім того, серйозними перешкодами є корупція, неефективність судової системи, проблеми з логістикою та обмеження у валютних операціях. З іншого боку, позитивно на інвестиційний клімат вплинули такі фактори, як надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, дерегуляційні заходи, діджиталізація державних послуг, скасування мит та квот на український

експорт до ЄС і деяких інших країн, а також транспортний безвіз з Європейським Союзом.

Дослідження «Індексу інвестиційної привабливості України» проводяться з 2008 року. За останніми даними, інтегральний показник Індексу впав до 2,44 балів з 5 можливих, що є найнижчим показником з 2013 року [11].

Це значення відображає нові фактори, які впливають на ділову активність та інвестиційне середовище в Україні, зокрема повномасштабну війну. Вважаю, що ситуація покращиться після завершення війни, аналогічно до динаміки після Революції Гідності.

Інвестиційний індекс регіону - це показник, який використовується для оцінки привабливості регіону для інвесторів. Він враховує різні економічні, соціальні та інфраструктурні фактори, що впливають на інвестиційний клімат та можливості для розвитку бізнесу в даному регіоні, та може включати такі складові:

- економічні показники: такі як рівень ВВП регіону, динаміка розвитку економіки, обсяги інвестиційного капіталу, рівень безробіття та інші економічні показники;
- соціальні показники: наприклад, якість освіти та науки, доступність медичних послуг, рівень життя населення, демографічні тенденції та інші аспекти соціального розвитку;
- інфраструктурні фактори: включаючи розвиток транспортної мережі, наявність морського порту та інших інфраструктурних об'єктів, які створюють сприятливі умови для бізнесу та інвестицій;
- політичний та правовий контекст: стабільність політичної ситуації, рівень корупції, дієвість правової системи та гарантії прав власності.

Цей індекс допомагає інвесторам та урядовим органам приймати управлінські рішення щодо напрямків інвестування та розвитку регіону, а також визначати пріоритети для підвищення інвестиційної привабливості.

Інвестиційна привабливість - це міра привабливості певного регіону, країни чи об'єкта для інвестицій з боку потенційних інвесторів. Це поняття вказує на те, наскільки привабливим є даний об'єкт для вкладення коштів у формі капіталу з метою отримання прибутку.

Науковець М.С. Кукош виділяє кілька складників інвестиційного потенціалу: природно-ресурсний, що включає накопичені запаси природних сировинних і матеріальних ресурсів та умови території для інвестиційного процесу, відпочинку і рекреації; виробничий, який визначається загальним обсягом продукції промисловості, сільського і лісового господарства, будівництва та послуг, що виробляються в регіоні; інноваційний, що характеризується рівнем розвитку наукових знань і впровадженням досягнень науково-технічного прогресу у виробничо-господарські та соціально-економічні процеси; соціально-трудова, який охоплює кількісно-якісні характеристики працездатного населення та соціальні умови для розвитку трудового потенціалу; інфраструктурний, що включає економіко-географічне положення регіону та його інженерно-інфраструктурне облаштування; і фінансовий, що враховує можливий обсяг грошового капіталу для забезпечення інвестиційного процесу, податкову базу, прибутковість підприємств і якість регіонального бюджету [15].

Для проведення комплексних досліджень з метою аналізу інвестиційних можливостей та розробки стратегій для покращення інвестиційного клімату важливо залучати експертів та фахівців з різних галузей.

1.2 Методичні та методологічні підходи до визначення інвестиційного потенціалу регіону

Визначення інвестиційного потенціалу регіону вимагає комплексного підходу, який враховує різноманітні аспекти економічного, соціального та інфраструктурного розвитку. Ось деякі методичні та методологічні підходи до визначення інвестиційного потенціалу регіону:

- аналіз економічних показників: оцінка макроекономічного стану регіону, таких як ВВП, зростання ВВП, рівень безробіття, інфляція та інші економічні показники, дозволяє зрозуміти стабільність та потенційну прибутковість інвестування в регіон;
- вивчення інфраструктури: оцінка стану та розвитку інфраструктури регіону, такої як транспортна, комунікаційна, енергетична, будівельна та інші, є важливою складовою визначення інвестиційного потенціалу;
- оцінка людського капіталу: вивчення рівня та напрямків освіти, кваліфікації та доступу до робочої сили в регіоні допомагає визначити можливості для інновацій та розвитку в галузях високих технологій;
- оцінка правової та регуляторної сфери: аналіз законодавства та правил, які регулюють бізнес в регіоні, а також рівень корупції та виконання договорів, важливий для визначення ризиків та можливостей для інвестицій;
- соціологічні дослідження та опитування: проведення соціологічних досліджень та опитувань серед бізнесу, інвесторів та місцевого населення допомагає зрозуміти їхні потреби, пріоритети та сприйняття інвестиційної ситуації в регіон;
- SWOT-аналіз: ідентифікація сильних і слабких сторін, можливостей та загроз з метою виявлення ключових факторів, що впливають на інвестиційний потенціал регіону.

Ці підходи можуть використовуватися окремо або в поєднанні для отримання комплексної оцінки інвестиційного потенціалу регіону. Важливою є систематична та об'єктивна оцінка всіх аспектів, яка дозволить інвесторам та урядовим органам приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку та залучення інвестицій.

Ураховуючи складність виявлення інвестиційного потенціалу регіону та мінливість його оцінки, об'єднання різноманітних методичних підходів у сучасних економічних дослідженнях видається доцільним. Поєднання різних методик дозволяє не лише глибоко проаналізувати, але й зробити прогноз щодо рівня інвестиційного потенціалу регіону, визначити комплекс заходів для підвищення ефективності його використання.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ

2.1. Характеристика суспільно-географічного положення Одеської області

Аналіз існуючих моделей соціально-економічного районування та регіоналізації в Україні показує, що при визначенні регіонів необхідно враховувати різноманітні критерії та характеристики. Сучасна методологія регіоналізації повинна охоплювати широкий спектр ознак, зокрема географічне розташування, гео економічні та геополітичні особливості, історико-географічні умови, що включають історію заселення та господарське освоєння регіону, політичні та військові аспекти, етнічнонаціональні та культурні особливості, участь у міжрегіональному і міжнародному поділі праці, природно-ресурсний потенціал, демографічну ситуацію, трудові ресурси, стан інфраструктури, наявність транспортних та комунікаційних мереж, економічну структуру, екологічний стан, а також планувальні та організаційні аспекти території, включно з наявністю регіонального економічного центру [42].

Особливістю географічного положення Одещини є її приморське та прикордонне положення, що визначає її гео економічний потенціал. Головними перевагами є вихід до міжнародних границь, зокрема ЄС, транзитність, адже область є найбільшою за площею серед інших в Україні та її протяжність з півночі на південь, атрактивність узбережної зони Чорного моря, тощо [19].

Регіон має стратегічне розташування на півдні України, володіючи прямим доступом до Чорного моря та значущими річковими артеріями — Дунаєм, Дністром, Дніпром та Доном. Міжнародний водний шлях по Дунаю

є найкоротшим маршрутом для європейських країн до Чорного моря. Річка Дністер забезпечує важливий логістичний зв'язок між Молдовою та Чорним морем, а Дніпро служить водним шляхом до центральної України. Одеська область є найбільшою областю в Україні та межує на півночі та сході з Вінницькою, Кіровоградською та Миколаївською областями. З півдня вона межує з Румунією, а з заходу — з Молдовою. Територія області включає в себе острів Зміїний.

Довжина морських і лиманних узбережь від гирла ріки Дунай до Тилігульського лиману досягає 300 км [20].

Карта політичного та адміністративного поділу України представлена на рис. 2.1.

Близькість кордонів сусідніх держав, до морських торговельних портів, а отже вихід до важливих торговельних шляхів, можливість активізації зовнішньоекономічної діяльності формує економіко-географічне положення, а отже і потенціал цієї території.

Рис.2.1. Політична та адміністративна карта України
(Джерело:[22]).

Північна частина Одеської області знаходиться у лісостеповій зоні, тоді як південна розташована в степовій. Це визначає високий агровиробничий потенціал регіону та його рекреаційні можливості. Проте, це ж положення призводить до деяких негативних аспектів природного середовища, таких як маловодність і низький рівень лісистості. Клімат в області помірно-континентальний з жарким сухим літом і м'якою малосніжною зимою, з абсолютними температурними максимумами, що перевищують $+35^{\circ}$, та мінімумами до -25° і нижче. Типові для регіону несприятливі кліматичні явища включають суховії, пилові бурі, грози, град та посухи, а також тумани на морському узбережжі. Вегетаційний період триває від 180 до 210 днів, а середньорічна кількість опадів коливається з півдня на північ в районі 340-460 мм. Область має 1134 малі річки та струмки, 15 прісноводних та морських лиманів, 68 водосховищ, 45 озер, включаючи 8 Придунайських озер. Куяльницький лиман з його лікувальними грязями та води Чорного моря створюють рекреаційний потенціал регіону. У низов'ях великих річок та на морському узбережжі знаходяться цінні природні комплекси, які формують унікальні екосистеми та водно-болотні угіддя. Регіон має значні земельні ресурси, які є основою його природно-ресурсного потенціалу, з значною частиною земель, призначених для сільського господарства. Мінерально-сировинна база регіону є обмеженою, з акцентом на сировині для виробництва будівельних матеріалів та на підземних мінеральних водах, серед яких вирізняється "Куяльник".

Одеська область представлена 7 районами (рис. 2.2.): Березівський, Білгород-Дністровський, Болградський, Ізмаїльський, Одеський, Подільський та Роздільнянський райони, до складу кожного з яких входять об'єднані територіальні громади. Так, на території області розташована 91 громада: 19 міських, 25 селищних та 47 сільських [5].

Разом з цим було ліквідовано Ананьївський, Арцизький, Балтський, Біляївський, Великомихайлівський, Захарівський, Іванівський, Кілійський, Кодимський, Лиманський, Любашівський, Миколаївський, Овідіопольський,

Окнянський, Ренійський, Савранський, Саратський, Тарутинський, Татарбунарський, Ширяївський райони [37].

В умовах зростаючої перманентної невизначеності, диференціації в темпах і показниках розвитку окремих території громад, одним із визначальних показників є власне географічне положення.

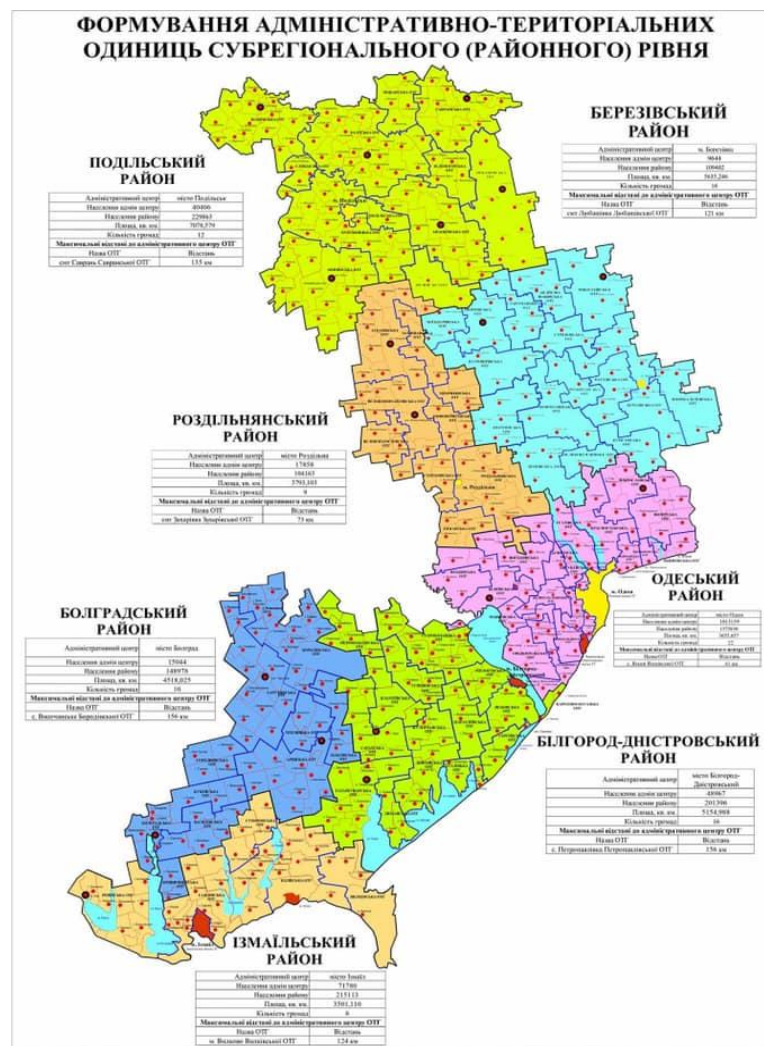

Рис.2.2. Формування адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального (районного рівня) Одеської області

(Джерело:[5]).

Одеська область є членом ряду міжнародних організацій. Це дозволило у 2023 році продовжити активну співпрацю з Асоціацією транскордонного співробітництва «Єврорегіон Нижній Дунай», учасниками якої є три транскордонні країни: Україна, Молдова та Румунія. Сторонами розглядаються шляхи спільних проектів та участь у міжнародних грантових програмах. На Асамблеї Європейських регіонів було презентовано Одеську область, її інфраструктурні, логістичні, промисловими та сільськогосподарські можливості для побудови партнерства в галузях, які мають першочергове значення для відновлення Одеського регіону та України в цілому. Представниками Європейської комісії було представлено новий інструмент фінансування для України - Інвестиційний фонд України з 2024 до 2027 року вартістю 50 млрд EUR для підтримки економічного відновлення, реконструкції та реформування України протягом наступних п'яти років. Із них на бюджетну підтримку буде спрямовано 38,27 млрд, в інвестиційний фонд - 6,97 млрд, на технічну та адміністративну підтримку - 4,76 млрд [10].

14 травня 2024 року Рада Євросоюзу з економічних та фінансових питань офіційно затвердила План України в рамках Інструменту ЄС Ukraine Facility на 2024-2027 роки. За повідомленням Міністерства фінансів це означає, що процес запуску безпосередньої бюджетної підтримки за першим компонентом Ukraine Facility наближається до завершення. Протягом травня Україна отримає 1,9 мільярда євро у формі безумовного фінансування. Подальші виплати будуть здійснюватися щоквартально після досягнення встановлених індикаторів, визначених у Плані України. Загальний обсяг фінансової допомоги від ЄС у 2024 році очікується на рівні 16 мільярдів євро, з яких 3 мільярди євро виділено як гранти. Вже у березні-квітні до державного бюджету України надійшли два транші перехідного фінансування.

Одеський регіон також розробив актуальні проекти реформування та реконструкції відновлення стратегічних об'єктів на території області, фінансування за якими відповідає критеріям відбору Європейської комісії

Членство в міжнародних організаціях відкриває перед Одеською областю можливість інтеграції у європейський простір, забезпечує доступ на міжнародні ринки, сприяє поглибленню економічної співпраці, міжнародному кооперуванню та більш ефективному залученню зовнішніх ресурсів.

Одеська область є високорозвиненим індустріальним регіоном, де промисловість займає значну частину у структурі національного господарства. На території Одеської області розташовані підприємства, які спеціалізуються у переробці нафти, машинобудуванні, металургії та обробці металу, нафтохімічній і хімічній, легкій, харчовій промисловості та інших галузях.

Економічні особливості Одеської області визначаються її ключовими функціями, серед яких важливе місце займають наступні аспекти:

- регіон відіграє ключову роль як головний торговий портал України для міжнародної торгівлі;
- забезпечує основні транспортні та дистрибуційні функції на національному та міжнародному рівнях, займаючись обслуговуванням міжнародних транзитних вантажів та пасажирських потоків;
- є лідером у розвитку морського господарства та промисловостей, пов'язаних з морськими ресурсами та світовим океаном;
- розглядається як один з найбільш перспективних регіонів України для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, спільного підприємництва, створення спеціальних економічних зон та нових виробничих систем;
- володіє значним науково-технічним та проектно-конструкторським потенціалом, є центром підготовки кадрів та важливим вузлом науково-технічної, інформаційної, інноваційної та інвестиційної діяльності на регіональному та національному рівнях;

- визнаний одним з найбільш обіцяючих рекреаційних районів морського типу;
- займає важливе місце у сфері інтенсивного сільського господарства з великою часткою іригованого землеробства та агропромисловою переробкою [45].

Регіон завжди демонстрував високі показники у сфері промисловості, регулярно потрапляючи до першої п'ятірки регіонів країни за індексом промислової продукції. Відбувалося стабільне збільшення обсягів виробництва, досягнувши в 2021 році 94 699,0 млн грн, що на 34,4% вище показників 2020 року.

Серед провідних галузей за обсягами продажу продукції виступають харчова промисловість, сектор постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, виробництво виробів з гуми та пластмас, а також іншої неметалевої мінеральної продукції, машинобудування та металургія.

Не дивлячись на повномасштабне вторгнення, процеси відновлення економіки продовжуються успішно. На початку війни підприємствам було важко робити прогнози щодо стабільності та подальшої роботи через перерви в ланцюжках постачання товарів і компонентів для виробництва. Однак, наразі спостерігаються позитивні зміни в ефективності їхньої діяльності [29].

Сільське господарство займає друге місце за значущістю після промисловості у сферах виробництва та залучення трудових ресурсів. В аграрному секторі регіону переважають зернові та тваринницькі напрямки, з особливою увагою на вирощуванні соняшнику та винограду, а також на розвитку птахівництва та свинарства. Рослинництво становить 54% валового обсягу сільськогосподарської продукції регіону, тоді як тваринництво - 46%.

Одеський регіон відомий як один з найбагатших на історичні та культурні пам'ятки в Україні, які внесені до національного реєстру культурної спадщини. Культурна інфраструктура області включає широкий спектр установ, серед яких 6 театрів, включно з одним національним,

обласна філармонія, 679 бібліотек, з яких одна має національний статус, 686 клубних закладів, 73 мистецькі школи та 193 музеї, включаючи один національний музей. Також в регіоні функціонують 3 вищі навчальні заклади, 8 парків культури і відпочинку, а також державний цирк, при цьому більшість культурних закладів розташовані в обласному центрі - місті Одеса.

На території Одеської області зареєстровано 4 495 об'єктів культурної спадщини. У 2022 році, завдяки співпраці з ЮНЕСКО, на 50 об'єктах було встановлено маркування "Блакитний щит", яке символізує захист культурних цінностей відповідно до Гаазької конвенції під час військових конфліктів. Дев'ять елементів нематеріальної культурної спадщини регіону внесено до Національного реєстру України, два з яких додані в 2023 році.

Одеська область відзначається своїм поліетнічним складом. На початку 2023 року в регіоні нараховувалося понад 165 національно-культурних асоціацій, які представляють інтереси різних етнічних спільнот. З них 2 мають міжнародний статус, 5 - всеукраїнський, 1 - регіональний, 39 - обласний, а 23 - міський статус з центром в Одесі.

В Одеській області налічується 4 495 об'єктів культурної спадщини. У 2022 році, за підтримки ЮНЕСКО, 50 об'єктів були позначені маркуванням "Блакитний щит", символізуючи захист культурних цінностей згідно з Гаазькою конвенцією під час військових конфліктів. Також у Національний перелік України внесено дев'ять елементів нематеріальної культурної спадщини регіону, з них два були додані у 2023 році.

Одеська область вирізняється високою поліетнічністю. На початок 2023 року регіон має понад 165 національно-культурних асоціацій, представляючи інтереси різних етнічних спільнот.

У регіоні функціонує 1401 релігійна організація, до складу яких входять 3 духовні центри, 17 релігійних управлінь, 1323 релігійні громади, 25 монастирів та скитів, 20 місій, 2 братства та 11 духовних навчальних закладів. Переважна більшість цих організацій (1345) належить до християнської конфесії, включаючи 785 православних, 479 протестантських

та 58 католицьких громад. Також у регіоні діють 15 юдейських та 15 ісламських релігійних організацій, 26 організацій нетрадиційних та новітніх релігійних вірувань [34].

У багатонаціональному краї зберігають самобутню культуру етнічних меншин: функціонують національні культурні центри, національні колективи художньої самодіяльності — болгарські, молдовські, гагаузькі, ромські, албанські, німецькі, грецькі тощо [19].

Протягом 2022-2023 років у результаті військових дій Російської Федерації проти України було пошкоджено 25 культурних закладів, включаючи будівлі та їх обладнання: чотири публічні бібліотеки, дев'ять будинків культури, шість музеїв, що перебувають у комунальній та державній власності, два театри та чотири навчальні заклади з мистецьким спрямуванням. Завдяки фінансуванню з місцевих бюджетів та інших джерел, що не суперечать законодавству, відновлено 15 з цих об'єктів [29].

Освітня галузь є ключовим елементом, що забезпечує розвиток і накопичення людського потенціалу. Від цього потенціалу значною мірою залежить конкурентоспроможність регіону та його позиції на національному рівні. За даними Головного управління статистики в Одеській області спектр освітньої сфери включає 821 заклад дошкільної, 725 закладів загальної середньої, 31 заклад професійної (професійно-технічної) освіти, а також фахову передвищу, вищу освіту та освіту дорослих. Регіон представлений 18 вищими навчальних закладів області, найбільші з них - Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Одеський національний економічний університет, Національний університет «Одеська політехніка», «Одеський національний технологічний університет, Національний університет «Одеська юридична академія», Одеський національний медичний університет, Південноукраїнський національний педагогічний університет та інші. Таким чином м. Одеса є одним з найбільших центрів підготовки студентів вищої освіти в Україні. Одеська область входить до ТОП-4 в Україні за кількістю закладів вищої освіти, але за результатами

рейтингу вищих навчальних закладів, лише один заклад Одещини потрапив до ТОП-10 по Україні. Наразі, економічно-політична ситуація в країні впливає на залучення іноземних студентів до навчання в Одеських закладах вищої освіти. У структурі регіонів за кількістю іноземних студентів, Одеська область займає 3 місце. Частка іноземних студентів становить 8,9% від загальної кількості студентів.

Хочеться відмітити, що географічне положення Одеської області обумовило її стратегічну роль у ключових державних документах, включаючи Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Одеська область є важливим регіоном для розвитку морської інфраструктури та підтримки приморських районів. Регіон служить осередком для поліпшення транспортної логістики, відновлення морських екосистем Азовського і Чорного морів, реалізації екологічних проектів та розвитку туристичної інфраструктури. Одеська область також визначена як стратегічний регіон у Національній транспортній стратегії України для розбудови мультимодальних транспортних кластерів та логістичних центрів, є потенційним учасником світових топ-100 портів, і ключовим регіоном у проекті морського "Блакитного поясу" Європи. Особлива увага в Стратегії розвитку морських портів до 2030 року приділяється багатофункціональності портів Одеси, тоді як Стратегія розвитку туризму виділяє область як перспективний туристичний центр з значним інвестиційним потенціалом [27, 31, 36].

Для подальшого дослідження інвестиційної привабливості регіону виникла потреба у детальній оцінці потенціалу Одеської області з використанням методу Swot-аналіз.

2.2. Оцінка потенціалу Одеської області з використанням методу Swot-аналіз

Попит на інвестиційні ресурси в регіональних економіках збільшується щороку. Враховуючи стратегічне розташування Одеської області та її значущість як транспортного та логістичного вузла, очікується, що регіон має значний потенціал для залучення інвестицій. Серед привабливих секторів для зовнішніх інвестицій вирізняються промисловість, інфраструктура, ринок нерухомості та енергетика, включно з альтернативними джерелами енергії. Велика кількість діючих підприємств, статус одного з провідних туристичних центрів країни та 2.4 млн населення сприяють високому внутрішньому попиту на товари та послуги, що також сприяє розвитку виробничого сектора та транспортної інфраструктури.

Як зазначалось раніше, серед ключових факторів, що впливають на рішення інвесторів про вибір місця для реалізації проєктів, важливими є інвестиційний клімат та очікування співпраці з органами влади. Інвестори обирають регіони, міста чи громади, де вони відчують сприятливе ділове середовище та мають впевненість у підтримці.

Активні дії з приваблення місцевих і зарубіжних інвестицій, а також політика максимальної прозорості у відношенні до бізнесу з боку місцевої влади позитивно впливають на інвестиційний клімат в регіоні, на економічний, людський та соціальний потенціал регіону.

На рівень інвестиційного потенціалу регіону як систему багатофакторних складових мають вплив фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Крім середовища виникнення, є й інші ознаки класифікації факторів впливу на рівень інвестиційного потенціалу регіону (табл. 1) [17].

Таблиця 2.1

Класифікація факторів впливу на рівень інвестиційного потенціалу регіону

№	Класифікаційна ознака	Види факторів впливу на інвестиційний потенціал регіону та їх характеристика
1	За змістом	<ul style="list-style-type: none"> • економічні; • політичні; • правові; • соціальні; • екологічні; • геополітичні; • кримінальні
2	За середовищем виникнення	<ul style="list-style-type: none"> • внутрішні; • зовнішні
3	За способом впливу	<ul style="list-style-type: none"> • прямої дії; • опосередковані
4	За рівнем впливу	<ul style="list-style-type: none"> • міжнародні; • загальнодержавні; • міжрегіональні; • регіональні
5	За напрямом	<ul style="list-style-type: none"> • позитивного впливу; • негативного впливу
6	За можливістю зміни чи впливу	<ul style="list-style-type: none"> • такі, що піддаються впливу; • такі, що не піддаються впливу
7	За періодом дії	<ul style="list-style-type: none"> • тривалої дії; • нетривалої дії; • ситуативні

(Джерело: складено автором на основі [17,15])

Останнім часом інвестиційні процеси в Одеському регіоні сповільнилися через військові дії на території держави, постійні ракетні удари по інфраструктурі, обмеження фінансових можливостей як інвесторів, так і держави. Внаслідок цього з'являються нові ризики, пов'язані з інвестиційною діяльністю в регіоні, які проявляються у правовій, економічній, фінансовій та інших сферах.

Одеський регіон завжди вважався регіоном з потужними міжнародними та зовнішньоекономічними зв'язками у туристичній, морській та сільськогосподарській сферах. Область продовжує працювати на грані можливостей, адже саме ці галузі, стали найбільш незахищеними.

Під час війни виникла потреба у переорієнтації логістичних перевезень, створенні розгалуженої залізничної та автомобільної мережі.

Після розірвання "зернової угоди" загострилось питання блокади Чорного моря, що внаслідок масових ракетних атак призводить до загрози руйнування портової інфраструктури.

Також, через ракетні атаки на території, що знаходяться в найближчій до моря відстані (бази відпочинку, санаторії), а також постійні знахідки мін у береговій лінії, постраждав зовнішній та внутрішній туризм, знизився наплив туристів особливо до м. Одеси, хоча театри, музеї та ресторанна сфера продовжують працювати.

Детальний аналіз програмних документів Одеської області дозволив визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози економічного розвитку регіону та скласти матрицю (SWOT-аналіз), яка в свою чергу продемонструє що саме потребують вдосконалення (Додаток А).

Блокування Чорноморських портів внесло нові виклики для розвитку Дунайських портів, які змогли продемонструвати свої зростаючі можливості. У порівнянні з довоєнним періодом, загальний обсяг обробки вантажів у Дунайських портах зріс утричі. Зокрема, в Ренійському порту обсяги зросли у п'ять разів, в Ізмаїльському порту — у 2,2 рази, а в порту «Усть-Дунайськ» (Кілія) — в 12,2 раз. Область є лідером в Україні за обсягами збирання зернових та зернобобових культур.

Сфера послуг також показала хороші результати, відновившись до 80% своєї діяльності.

Промисловий сектор області функціонує на 50% від довоєнних показників, однак має потенціал для повного відновлення в короткі терміни після досягнення перемоги. В умовах війни основна увага бізнесу спрямована

на збереження життя і здоров'я працівників та виробничих потужностей, а також на виробництво і реалізацію продукції, необхідної для підтримки економічної стійкості країни. З початку війни підприємства області переорієнтували виробництво з цивільного на військове, виготовляючи уніформу та споруджуючи фортифікаційні об'єкти. Це стало важливою складовою підтримки держави, забезпечуючи потреби населення та військових. Сьогодні місцеві великі та середні підприємства активно допомагають постраждалим та евакуйованим особам, дбаючи про їхню безпеку [34].

Промисловий сектор Одеської області включає підприємства, які спеціалізуються на виробництві наступних продуктів: рослинні олії та тваринні жири; молочна продукція; м'ясо та м'ясні вироби; вина та коньяки; овочеві та фруктові соки; продукти з риби, ракоподібних і молюсків; хімічні речовини та хімічні продукти; проводи та кабелі; телевізійні приймачі, лічильники електроенергії; оптико-механічне обладнання; холодильне обладнання та інші товари.

Територія області має певну кількість земельних ділянок, площа яких є достатньою для запровадження масштабних проектів.

Розвиток природних енергетичних ресурсів включає гідроенергію, сонячну енергію, енергію біогазу та вітроенергію.

Позитивне сприйняття Одеської області міжнародними організаціями, іноземними державами та громадянами відіграє вирішальну роль у розвитку регіону і допомагає задовольняти його зовнішньополітичні та економічні потреби. Цей фактор також сприяє вирішенню внутрішніх соціально-економічних викликів, зокрема через залучення міжнародної технічної допомоги.

Наслідки військового вторгнення відчутні і в майбутньому будуть впливати на кілька поколінь. Сім'ї, які зазнали розлучення та переселення, стикаються з перешкодами у розвитку людського потенціалу та збереженні

культурної спадщини, що спричинило перехід від позитивної до негативної траєкторії економічного розвитку і збільшення рівня бідності.

Одеська область знаходиться у вигідному географічному положенні, через її територію пролягають важливі транспортні магістралі, а також тут розташовані найбільші морські порти країни. Наявність значних природних та кваліфікованих трудових ресурсів є важливими факторами для розвитку регіону. Близькість до кордонів з Румунією та Республікою Молдова, а також розміщення 25 дипломатичних установ іноземних держав та представництв міжнародних організацій, створює додаткові умови для прямих контактів з партнерами і покладає особливу відповідальність за гідну репрезентацію на міжнародній арені.

На території Одеської області реалізується понад 30 проєктів міжнародної технічної допомоги. Це сприяє впровадженню європейських стандартів, залученню додаткових ресурсів для стратегічних завдань сталого розвитку та зменшенню навантаження на бюджети.

Подальший шлях до ЄС сприятиме заохоченню виробників підвищувати якість своєї продукції та відповідальність за охорону навколишнього середовища та конкурентоспроможність продукції місцевих виробників на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Сьогодні Одеська область стикається з рядом важливих проблем, таких як низька мотивація до праці, зростаюча бідність, високі рівні трудової міграції, безробіття, погіршення стану соціальної інфраструктури, а також загострення демографічної кризи і занепад сільських населених пунктів. Ці проблеми тісно пов'язані з ринком праці, сезонністю виробництва, а також відтоком населення, що призводить до подальшого зниження привабливості цих територій. Можливості для працевлаштування в сільській місцевості залишаються дуже обмеженими, оскільки робочі місця обмежені не тільки в аграрній сфері, а й в інших галузях, розвиток яких вимагає значних фінансових вкладень, як-от торгівля, побутові послуги та інше. Особливо

гостро стоїть питання невідповідності попиту та пропозиції на робочу силу в сільських районах Одеської області [32].

Ефективну місцеву інвестиційну політику і визначення потенціалу для покращення стандартів інвестиційної привабливості та підтримки можна здійснити через впровадження таких інструментів, як Інвестиційний паспорт територіальної громади та Комплексну цільову програму розвитку інвестиційної діяльності. Ці інструменти допомагають окреслити пріоритетні напрями, визначити задачі та основні заходи для створення благоприємного інвестиційного середовища і стимулювання інвестиційної активності, враховуючи стратегічні цілі розвитку громади та поточні виклики.

Одним із нових інструментів регіональної політики є смарт-спеціалізація. Смарт-спеціалізація — це методологія, яка базується на обґрунтованому виборі стратегічних цілей та завдань для розвитку конкретних секторів економіки з високим інноваційним потенціалом. Вона враховує конкурентні переваги та особливості громад, сприяючи трансформації економічних секторів, з метою їхнього більш ефективного розвитку [38].

Процес децентралізації влади дозволяє громадам розвивати власну економіку та залучати інвестиції.

Підвищення інвестиційної привабливості регіону можливе через зростання попиту на рекреаційні та туристичні активності у зонах природно-заповідного фонду, активне маркетингове просування територій, а також створення туристичних кластерів. Ці заходи відкривають шляхи для структурної модернізації регіонального туристично-рекреаційного комплексу, введення нових послуг і форм обслуговування, розширення територіальних меж, а також створення нових туристичних центрів, районів та курортних зон.

Розвиток міжнародних комбінованих маршрутів "Європа-Азія" відкриває значні можливості для глобального співробітництва, підсилює статус України як транзитної країни, і може стати основним принципом для

розвитку національного логістичного хабу в Одеському регіоні. Це сприятиме зростанню вантажних і пасажирських потоків, покращить взаємодію між різними видами транспорту, сприятиме створенню мультимодального транспортного вузла, розвитку туризму, поліпшенню інвестиційного клімату і збільшенню обсягів залучених інвестицій [32].

У зв'язку з військовим станом та мобілізаційними заходами, постійно зростає рівень трудової міграції, що призводить до втрати кваліфікованих працівників, зниження кількості працюючих на підприємствах та в організаціях.

Україна отримала статус кандидата на членство в Європейському Союзі, що відкриває нові можливості для політичних та економічних трансформацій та залученні інвестицій. Здобувши перемогу, Україна стане перед викликом відновлення можливостей для гідного життя громадян, базуючись на національному, природно-ресурсному та економічному потенціалі.

Для Одеської області критично важливо створити сприятливі умови для інвестування, щоб привабити фінансові ресурси для розвитку ключових галузей економіки. Також необхідно підтримувати місцевих виробників у виході на нові ринки збуту, що сприятиме зростанню конкурентоспроможності регіональної економіки.

2.3. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Одеській області

Враховуючи дані SWOT-аналізу в цілому, та інвестиційної привабливості регіону зокрема, розглянемо сучасний стан інвестиційної діяльності в Одеській області.

Інвестиційна діяльність в Одеській області відіграє ключову роль у регіональному економічному розвитку, впливаючи на такі сектори як транспорт, промисловість та експортно-орієнтовані галузі. Через своє географічне розташування, Одеська область традиційно приваблює значні

обсяги прямих іноземних інвестицій, що сприяє її стратегічному значенню у чорноморському регіоні. Проте, динаміка інвестиційної активності зазнала змін, особливо у світлі політичних та економічних викликів, включаючи повномасштабне вторгнення.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2022 рік передбачає створення високоякісного регіонального інвестиційного продукту та активний пошук потенційних інвесторів як ключових завдань. Пріоритетним напрямком програми є сприяння інвестиціям у розвиток експортно-орієнтованих галузей як третій за важливістю.

До початку повномасштабного вторгнення Одеська область залучила інвестиції в розмірі 1,573 мільярда доларів США у вигляді прямих іноземних інвестицій (рис.2.3). Втім, з року в рік обсяг іноземних інвестицій, що надходили в економіку регіону, зменшувався. У 2021 році країни ЄС внесли 59,4% усіх інвестицій, які були залучені в економіку Одеської області.

Рис. 2.3 Динаміка обсягу капітальних інвестицій в Одеській області, 2014-2022 рр.

(Джерело: складено автором за даними [9])

Втім, з року в рік обсяг іноземних інвестицій, що надходили в економіку регіону, зменшувався. У 2021 році країни ЄС внесли 59,4% усіх інвестицій, які були залучені в економіку Одеської області.

У тому ж році понад 75% усіх залучених прямих іноземних інвестицій було сконцентровано в двох основних секторах: транспорті та промисловості (рис.3.1).

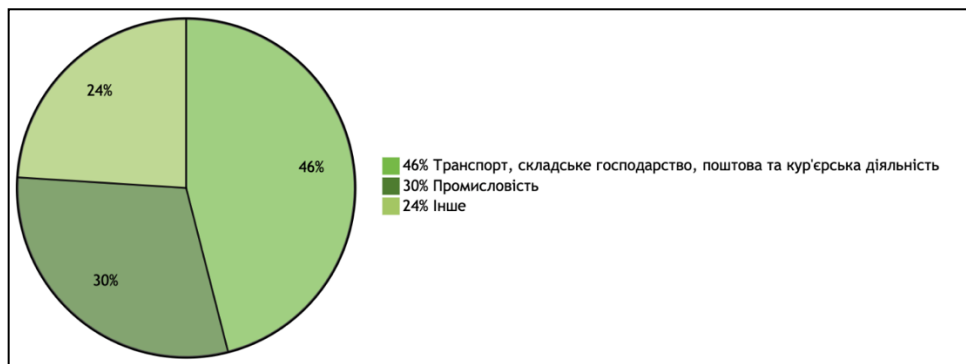

Рис. 2.4 Галузева структура прямих іноземних інвестицій Одеської області у 2021 році

(Джерело: складено автором за даними [18])

Аналіз прямих іноземних інвестицій підтверджує, що до повномасштабного вторгнення інвестори активно вкладали кошти в економіку області. Однак для більш детального розуміння економічного стану регіону необхідно розглянути структуру капітальних інвестицій.

Згідно з даними Головного управління статистики Одеської області, у 2021 році обсяг капітальних інвестицій у регіоні досяг 24,15 млрд грн, що становить 3,6% від загальнонаціонального обсягу інвестицій (рис.2.5). Всеукраїнський рейтинг показав, що Одеська область зайняла восьме місце серед усіх регіонів країни.

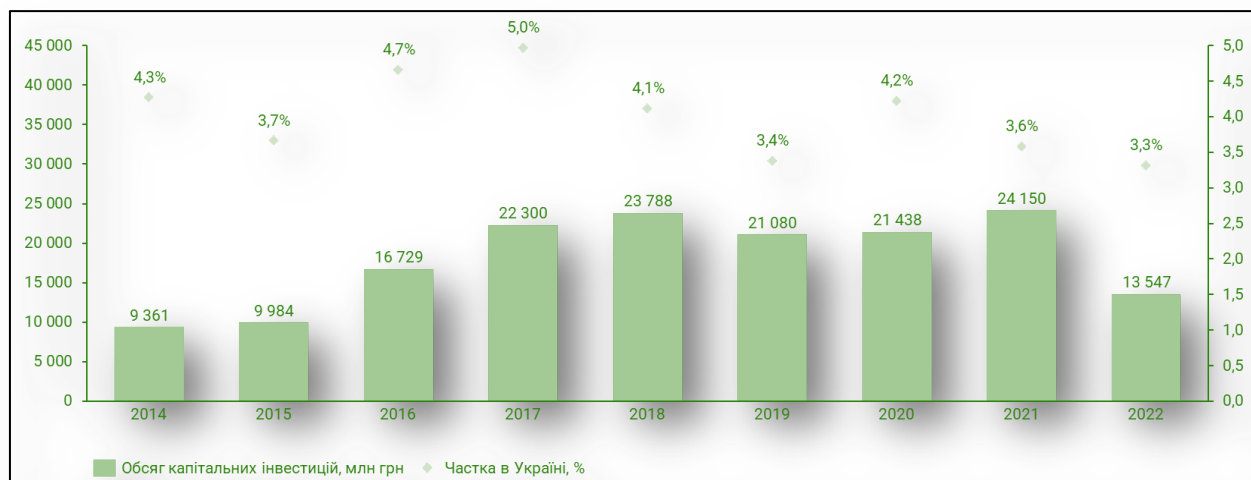

Рис. 2.5 Динаміка обсягу капітальних інвестицій в Одеській області, 2014-2022 рр.

(Джерело: [9])

У регіоні спостерігається значна частка капітальних інвестицій у нежитлове будівництво, що включає такі об'єкти як готелі, ресторани, промислові споруди та склади. Ця тенденція відображає особливості економічної структури області (рис. 2.6, 2.7).

Сектор нежитлового будівництва, включно з промисловими будівлями та складами, має значний вплив на структуру капітальних інвестицій у регіоні.

Таким чином, до повномасштабного вторгнення ці сектори мали найбільший вплив на економічний розвиток регіону. Значний прогрес також демонструвало сільське господарство, що отримало поштовх завдяки запровадженню ринку землі. Це відбилось на збільшенні його частки в структурі капітальних інвестицій з 5% у 2020 році до 8,5% у 2021 році.

Рис. 2.6 Капітальні інвестиції України за видами активів у 2021 році
(Джерело: складено автором за даними: [6])

Рис. 2.7 Капітальні інвестиції Одеської області за видами активів у 2021 році

(Джерело: складено автором за даними: [6])

Власні кошти підприємств та організацій є Основним джерелом капітальних інвестицій Одещини.

За даними Головного управління статистики в Одеській області за 2019 рік усього в економіку міста були залучені інвестиції компаній із 34 країн, із них найбільша кількість інвесторів — 21 країна — представлена країнами

Європи. На рисунку 2.8 наведена географічна структура обсягів іноземних інвестицій в Одеську область на 1 січня 2019 року.

Як свідчать дані рис. 2.8 майже половину загального обсягу надходжень прямих іноземних інвестицій належать інвесторам із Кіпру(47%). Також надходження іноземних інвестицій відбувалося с таких країн, як Німеччина – 13%, США – 12%, Панама – 9%, Велика Британія – 6%, Віргінські острови – 5%, Франція – 4%, Швейцарія – 3%, Нідерланди – 1%.

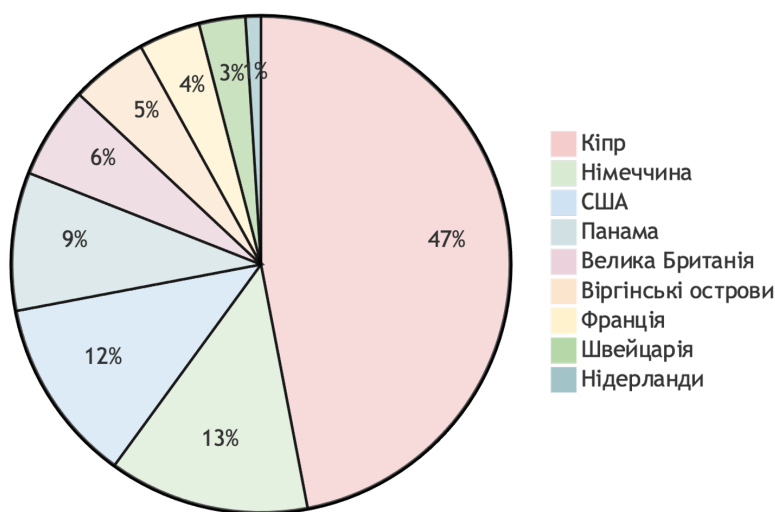

Рис. 2.8 Географічна структура обсягів іноземних інвестицій в Одеську область станом на 1 січня 2019 році, %

(Джерело: складено автором за даними: [6])

У 2000 році в Одеській області було засновано дві спеціальні економічні зони — СЕЗ "Рені" в Ренійському морському порту та СЕЗ "Порто-франко" в Одеському морському порту. Ці зони мали сприяти привабленню інвестицій та розвитку виробництва. Однак у 2005 році пільги для цих зон були скасовані, і в результаті СЕЗ "Рені" та "Порто-франко" майже повністю втратили свою привабливість для інвесторів. У липні 2022 року було прийнято закон України, що скасував чинний закон про спеціальні (вільні) економічні зони.

За останні роки уряд прийняв нові закони для залучення інвестицій, включаючи закони про індустриальні парки, про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями та про державно-приватне партнерство. В Одеській області наразі зареєстровані три індустриальні парки, спеціалізовані на переробній промисловості та логістиці, а ще два перебувають у стадії створення (Додаток А).

Після повномасштабного вторгнення відбулося значне зменшення обсягу капітальних інвестицій на 44% у порівнянні з загальнонаціональним падінням на 40%. Зокрема, промисловість Одещини зазнала падіння капітальних інвестицій на 54%. Відновлення цих інвестицій в промисловості має важливе значення для повоєнної відбудови регіону.

Отже, повномасштабне вторгнення породило значні виклики для інвестиційного потенціалу Одеської області. Серед різних галузей, лише сільське господарство продемонструвало стійкість та зуміло зберегти свою привабливість для інвесторів. З огляду на це, аграрний сектор та харчова промисловість, як очікується, продовжать залишатися важливими напрямками для інвестування, як під час активних бойових дій, так і в період відновлення.

Одеська область приваблює значні іноземні інвестиції, особливо у сільськогосподарський сектор, де великі міжнародні компанії активно вкладають кошти у розвиток портової інфраструктури та агропромислового комплексу. До ключових інвесторів Одеської області можна віднести:

- Компанія *Cargill*, яка стала крупним акціонером у спільному підприємстві Neptune в порту Південний, забезпечуючи українських фермерів доступом до глобальних зернових ринків. Термінал Neptune має технічну можливість перевантаження близько 5 мільйонів тон зерна на рік, що робить його однією з найбільших інфраструктурних об'єктів такого типу в регіоні.

- Ще одним інвестором, який має значний вплив на аграрний сектор регіону, є міжнародна корпорація *Risoil S.A.* У березні 2016 року компанія

заснувала термінал для експорту соняшникової олії у Чорноморському порту з інвестиціями, що склали 70 мільйонів доларів. Цей проект не тільки збільшив потужності порту, але й сприяв зростанню виробництва та експорту сільськогосподарської продукції регіону.

- Ірландська компанія CRH, яка є одним з провідних світових виробників будівельних матеріалів, діє в Україні під брендом Cemark. Протягом останніх 25 років CRH вклала в українську економіку 500 мільйонів євро, з яких 80 мільйонів євро було інвестовано під час повномасштабного вторгнення.

- Компанія Delta Wilmar спеціалізується на виробництві масложирової продукції та інгредієнтів для виробників хлібобулочних і кондитерських виробів, а також молочних продуктів. В структуру компанії входять два заводи: один займається переробкою тропічних олій, а інший — олійних культур. Також компанія володіє комплексом для перевалки рослинних олій у порту Южний. Всі ці підприємства розташовані в селі Нові Біляри, що знаходиться на екологічно чистій території за 30 км від Одеси.

Одеська область гостро потребує залучення грантової підтримки та інвестицій. Тому було створено окрему структуру, що займається пошуком нових можливостей для розвитку регіону. Засновниками виступили обласна рада та облдержадміністрація. Це призвело до того, що інвестиційний клімат у регіоні формує бізнес, а не чиновники. Площадкою для цього стала саме Агенції регіонального розвитку, місія якої – створення міцного підґрунтя для стабільного соціально-економічного розвитку Одеської області, громад та бізнесу. Забезпечення умов для європейської та євроатлантичної інтеграції в рамках Угоди про асоціацію України та ЄС.

За останні роки Агенцією спільно з громадами було розроблено:

- 185 інвестиційних майданчиків Greenfield та Brownfield
- 15 тизерів інвестиційних проектів ТГ
- 1 інвестиційний профіль Подільської ТГ
- 1 інвестиційний паспорт Шабівської ТГ

- 1 інвестиційний проект Сергіївської ТГ
- 1 концепція індустріального парку Куяльницької ТГ
- 91 портфоліо громад з деталізованою інформацією щодо потреб та актуальних проектів.

В рамках роботи над розробкою Стратегії комплексного повоєнного відновлення області за фінансової підтримки проекту USAID HOVERLA проведено 5 Форумів Відновлення Одещини:

1. Безпека. Інтеграція. Потенціал
2. Трансформація. Оздоровлення. Реабілітація
3. Транспорт. Логістика. Інфраструктура
4. Відновлення та розвиток людського капіталу Одеської області: освіта
5. Регіональний розвиток. Просторове планування.
6. Стратегічний горизонт. Гармонізація процесів.

У форумах взяли участь більш ніж 1200 учасників з різних сфер, а саме: представники державної влади та місцевого самоврядування, почесні консули та послы, міжнародні експерти, експерти зі стратегічного планування, регіонального бізнесу, громадських та донорських організацій, науковці.

У 2023 році представники Агенції включені до складу робочої групи стратегічного планування відновлення та розвитку Одеської області у повоєнний час. Розробка Стратегії розвитку та відновлення Одеської області стала можливою завдяки Посольству Швейцарії в Україні. Вже сформована перша версія аналітичного звіту. Для цього провели кабінетне дослідження, яким охопили 82 територіальні громади Одещини та 8 профільних департаментів, а також проаналізували більш як 40 публічних джерел.

Також було проведено польове дослідження - інтерв'ю із ключовими стейкхолдерами, соціопитування мешканців області, дослідження настроїв бізнесу та низка публічних круглих столів. Разом з тим проект провів консультації з громадськістю. До розробки стратегії долучаються науковці, експерти та спеціалісти з різних галузей.

РОЗДІЛ 3. ОРІЄНТИРИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

3.1. Напрями державної інвестиційної політики

Стратегічне бачення України базується на захисті національних інтересів та дотриманні міжнародних обов'язків, що вимагає втілення ряду заходів, серед яких стимулювання інноваційної діяльності, модернізація виробничих потужностей, розвиток високотехнологічних галузей, що можливо за умови створення сприятливого інвестиційного середовища для залучення внутрішніх та зовнішніх інвесторів [39].

Підвищення інвестиційної привабливості територій та активне залучення інвестицій, включаючи оцінку інвестиційного потенціалу регіонів з формуванням галузевих пріоритетів на основі конкурентних переваг, враховуючи документацію просторового планування; застосування регіональних інструментів для стимулювання інвесторів, включно з підключенням до мереж та забезпеченням земельних ділянок; створення та розвиток інвестиційних зон і промислових майданчиків, моніторинг бізнес-середовища та зменшення інвестиційних бар'єрів; розробка програм регіонального розвитку (інвестиційна програма регіонального розвитку) та професійне супроводження інвесторів є метою регіонального розвитку [26, 27].

Міжнародна інвестиційна політика спрямована на створення сприятливого середовища для інвестицій, підтримку сталого розвитку та забезпечення прав інвесторів. Основні принципи та підходи міжнародної інвестиційної політики включають:

- Захист інтересів інвесторів
- Підтримка сталого розвитку

- Сприяння прозорості та передбачуваності
- Інтеграція інвестиційних угод у ширший економічний контекст
- Забезпечення права на регулювання

Ці принципи сприяють формуванню ефективної міжнародної інвестиційної політики, яка балансує між потребами інвесторів і держав-реципієнтів, забезпечуючи сталість і передбачуваність у глобальній економіці. Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [35] (рис. 3.1).

Основні правові, соціальні та економічні умови інвестиційної діяльності в Україні, поряд із основними принципами, зафіксовані ряді законодавчих документів щодо засад інвестиційної діяльності [35] (рис. 3.2).

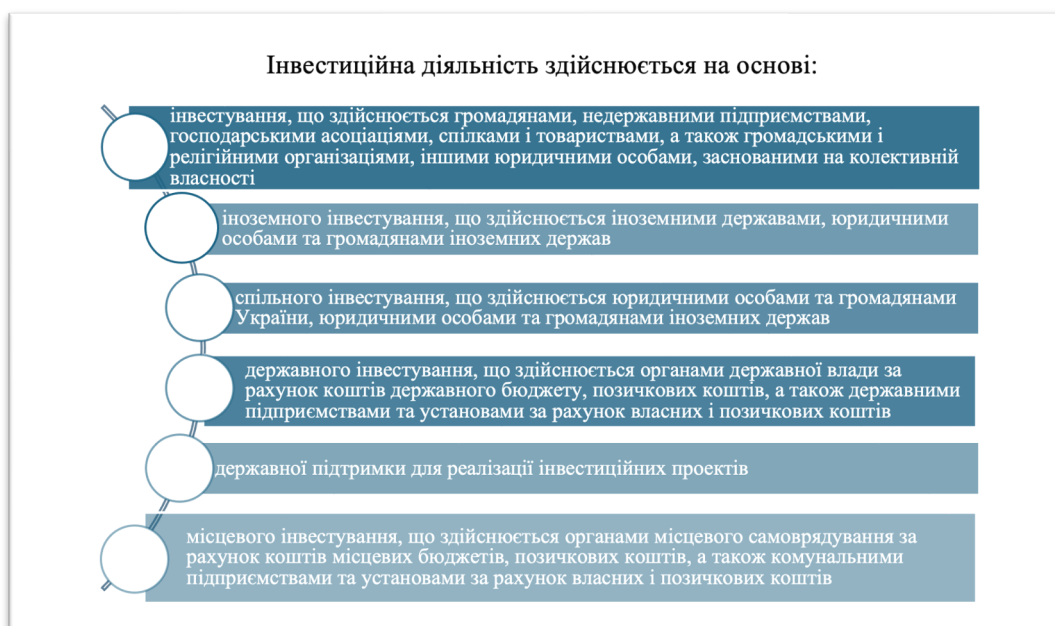

Рис. 3.1 Основні види інвестиційної діяльності
(Джерело: складено автором на основі [35]).

Рис. 3.2 Методи державної підтримки інвестиційних проектів
(Джерело: складено автором на основі [35]).

Ефективний розвиток економіки можливий за умови адекватного фінансування та обдуманого використання інвестицій, які спираються на взаємовигідне економічне співробітництво між усіма зацікавленими сторонами. Такі інвестиції можуть суттєво покращити виробничу структуру економіки, модернізувати технологічні процеси, впровадити енергоефективні рішення, оновити виробничі потужності, підготувати кваліфікованих фахівців і інтегрувати сучасні управлінські техніки в практику вітчизняної економіки.

Інвестиційна політика, законодавчо закріплена державою, є частиною ширшої інвестиційної стратегії і направлена на реалізацію через розробку планів законодавчих ініціатив. Це охоплює визначення актуальних та майбутніх джерел інвестиційного законодавства, планування ключових нормотворчих дій для впровадження необхідних новацій та інструментів для правового регулювання інвестицій, а також обґрунтування потреби в систематизації та розробці комплексного інвестиційного законодавства.

За інформацією Національного банку України, станом на кінець 2022 року, сума прямих іноземних інвестицій у економіку України досягла 50,986.7 млн доларів США, охоплюючи участь у капіталі та боргові інструменти. Інвестиції переважно спрямовані в уже розвинені сфери економічної діяльності. Зокрема, на кінець 2022 року, основні обсяги інвестицій були спрямовані на підприємства промисловості, що становило 41.9% всіх інвестицій, та на компанії, зайняті в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів та мотоциклів, що склало 16.3%. Серед провідних країн-інвесторів: Кіпр (33.1%), Нідерланди (19.5%), Швейцарія (5.1%), Сполучене Королівство (4.8%), Німеччина (4.97%), Австрія (3.2%), Люксембург (2.5%), і Франція (2.2%). Відповідно до даних платіжного балансу, за перші вісім місяців 2023 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій склав 2.9 млрд доларів США. У 2022 році загальний обсяг капітальних інвестицій підприємств в Україні досяг 409,660 млн грн, з найбільшими інвестиціями у промисловість (30.8%), сільське, лісове, та рибне господарство (12.6%), та транспорт (12.1%).

Глобальні прямі іноземні інвестиції падають, після сильного відскоку у 2021 році глобальні ПІІ скоротилися на 12% у 2022 році до 1,3 трлн доларів США, в основному через глобальні кризи, що накладаються одна на одну – війни в Україні, високі ціни на продовольство та енергоносії, а також стрімке зростання державного боргу [13,3,16].

У відповідь на військову агресію Росії та введення воєнного стану в Україні, держава працює над відновленням економіки та створенням умов для залучення інвестицій. З метою стимулювання інвестицій та підвищення привабливості країни, прийнято закони, що підтримують великі інвестиційні проекти, спрощують інвестиційний процес та розширюють державну підтримку, що допомагає привабити інвесторів та розвивати регіони.

Однією з державних ініціатив для залучення інвестицій є Ukraine Recovery Conference, над якою працює Міністерство економіки України, за підтримки Київської школи економіки. Вони активно співпрацюють з

бізнесом для оновлення переліку інвестиційних проектів. За результатами цієї роботи буде сформовано список найбільш перспективних проектів, який буде представлений на Ukraine Recovery Conference 2024 у Берліні. Крім того, сформована база інвестиційних проектів буде використовуватися для визначення пріоритетів для фінансування, зокрема з боку міжнародних фінансових організацій.

У 2023 році конференція з відновлення України у Лондоні зібрала сотні інвесторів з усього світу, очільників держав та керівників урядів, міжнародних організацій та фінансових інституцій. Головним досягненням стало анонсування Ukraine Facility – програми підтримки України від ЄС на 50 млрд євро. Конференція з відновлення створює нові можливості для формування партнерства та залучення інвестицій, щоб українські компанії могли отримати імпульс для зростання та інтеграції на міжнародні ринки.

Наразі Уряд спільно з європейськими партнерами розробляє механізм функціонування інвестиційної складової Ukraine Facility.

Програма на суму близько 7 мільярдів євро передбачає впровадження механізму зниження ризиків для інвесторів у пріоритетних секторах. Цей механізм дозволить залучити до 30 мільярдів євро інвестицій в український бізнес. Компанії матимуть можливість отримати фінансування через Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), інші міжнародні фінансові установи, а також українські банки. Наявність актуального портфелю інвестиційних проектів дозволить визначити пріоритети для фінансування та впровадити відповідні заходи в рамках програми.

Платформа Advantage Ukraine, яка була розроблена за підтримки Президента України у 2022 році є інструментом уряду для залучення іноземних інвестицій. Платформа є відображенням стратегічного підходу уряду до створення сприятливих умов для інвесторів та підприємців. Основна мета платформи Advantage Ukraine - створення сприятливого середовища для іноземних інвесторів та українських підприємств шляхом

забезпечення доступу до необхідної інформації про інвестиційні можливості, правові умови, бізнес-клімат, та інші важливі аспекти діяльності.

Платформа надає широкий спектр сервісів, включаючи консультації з питань інвестицій, аналіз ринку, підготовку інвестиційних проектів, підтримку під час реалізації проектів та інше. Ключове завдання воєнної економіки - це максимально ефективно мобілізація матеріальних, фінансових і людських ресурсів. Потрібно забезпечити стабільне та ритмічне фінансування державного бюджету, оскільки війна потребує додаткових фінансових ресурсів. Це включає максимізацію зусиль щодо залучення коштів з усіх можливих джерел, таких як зовнішня допомога партнерів, податкові надходження, оптимізація міжбюджетних відносин, внутрішній борговий ринок та емісія НБУ. Водночас необхідно знизити державні витрати шляхом жорсткої видаткової політики на неперіоритетні цілі, реструктуризації державного боргу та запровадження адміністративних санкцій на фінансовому ринку.

Сьогодні, в умовах воєнної економіки, що базується на державному попиті та стимулах, держава повинна запропонувати чітку економічну доктрину для бізнесу та активно інвестувати у критично важливі проекти і фінансувати масштабні оборонні замовлення. Економічна доктрина має включати три основні аспекти: доступ до ринків збуту, трудових ресурсів та фінансування.

Доступ до ринків збуту зумовлює забезпечення вільного проходження логістичних маршрутів та каналів збуту продукції, створення сприятливих умов для торгівлі без мит з країнами-партнерами та оптимізацію процедур державних закупівель. Доступ до фінансування охоплює відновлення активності банківської системи, експансію державних кредитних, гарантійних та грантових програм, спрямування міжнародної підтримки на розвиток бізнесу та застосування податкових ініціатив для стимулювання інвестицій [8, 4].

3.2. Агломерація, як важливий суб'єкт інвестиційних відносин

Одним із завдань, визначених Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, є розробка законодавчої бази для функціонування та розвитку агломерацій, а також забезпечення збалансованого просторового розвитку територій, що входять до їх складу.

Ідея створення агломерацій в Україні активно розглядається у експертних колах протягом останнього десятиріччя, та тільки нещодавно це поняття офіційно введено в державний документ. В стратегії визначено сім потенційних агломерацій: Київську, Львівську, Харківську, Одеську, Дніпровську, Запорізьку та Криворізьку. Згідно з стратегією агломерації визначаються як скупчення міст з населенням понад 500 тисяч осіб. хоча в країнах ЄС критерії для агломерацій менші — від 250 тисяч осіб [28].

Враховуючи стратегічну ціль, яка полягає у формуванні згуртованої держави, що відзначатиметься цілісністю у соціальній, гуманітарній, економічній, екологічній, безпековій та територіальній сферах, уваги з боку держави потребує зміцнення інтеграційної ролі агломерацій, за рахунок:

- створення законодавчого фундаменту для функціонування та розвитку агломерацій і забезпечення збалансованого розвитку територій, що входять до їх складу.
- забезпечення повноцінного сприяння реіндустріалізації агломерацій та великих міст.
- використання потенціалу вищих навчальних закладів для інноваційного розвитку агломерацій.
- створення в агломераціях та великих містах потужних науково-технологічних, медичних центрів на базі потенціалу вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів та бізнесу з розвитком відповідної інфраструктури.

- підтримки створення іт-кластерів у агломераціях та великих містах, які мають необхідний потенціал і інфраструктуру.
- організації руху приміського транспорту в агломераціях та великих містах, з урахуванням маятникової міграції.
- створення стратегічного плану для розвитку транспортних систем агломерацій та мегаполісів з урахуванням засад сталої мобільності.
- формування ефективної мережі закладів дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти, зокрема через впровадження профільної середньої освіти, що включає ліцеї академічного та професійного спрямування, та сприяння розвитку приватних закладів освіти.
- модернізацію інфраструктури великих міст і впровадження ефективного управління ресурсами.
- підтримку індустрії переробки та утилізації відходів, з використанням новітніх інноваційних технологій.
- створення умов для впровадження циркулярної економіки у сфері житлово-комунального господарства.
- забезпечення повного покриття територій агломерацій, великих міст та прилеглих населених пунктів сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного інтернету для полегшення доступу громадян до адміністративних, соціальних і комерційних послуг.

Інституціоналізація агломерацій дозволить максимізувати використання ресурсів, зокрема, залучення інвестицій, раціональне планування інфраструктури, а також покращення якості життя населення.

Агломерації у світі розвиваються досить інтенсивно, стаючи важливими центрами економічного росту і культурного розвитку, взаємодіючи з прилеглими територіями і забезпечуючи концентрацію населення, капіталу,

і бізнесу. Такі об'єднання дозволяють оптимізувати інфраструктуру і ресурси, стимулюючи вищий рівень ефективності та конкурентоспроможності.

Термін "агломерація" активно використовується і розглядається у працях багатьох науковців у таких галузях, як урбаністика, економіка, географія та соціологія. Вперше цей термін застосований у 1973 році французьким географом М. Руже, який вважав, що агломерація формується, коли економічна та соціальна активність міста розширюється за його адміністративні межі, охоплюючи сусідні території.

У сучасній Україні дослідженням агломерації займаються І. Парасюк, Є. Маруняк, В.Негода, А.Крупник, тощо. Ці науковці та інші експерти з України активно вивчають агломераційні процеси, їх вплив на економіку та соціальну сферу, а також розробляють стратегії для оптимального розвитку та управління міськими агломераціями в країні [14].

Агломерація розглядається як вид співпраці між великим містом та прилеглими сільськими населеними пунктами, що знаходяться у його приміській зоні.

В Україні, зокрема, це питання стало актуальним після початку реформи децентралізації, коли було об'єднано громади в 2016-2019 роках, і хоча розгляд проектів законів про агломерації не досяг закінчення, ідея продовжує знаходити своїх прихильників. Так, наприклад, Законопроект № 2637, зокрема, передбачає створення ради агломерації, серед основних завдань якої буде розвиток та підтримка житлово-комунальної інфраструктури, дорожньо-транспортної мережі, а також планування та реалізація загальноміських проектів, таких як розбудова водопостачання та каналізації, вирішення питань поводження з відходами. Значну увагу також приділятиметься міжмуніципальному співробітництву в областях культури, туризму, громадського транспорту і охорони громадського порядку та визначення її компетенцій у сферах, що включають громадський транспорт,

комунальну інфраструктуру, та інші важливі сектори. Цей законопроект є важливим кроком до інституціоналізації агломерацій в Україні, пропонуючи юридичні рамки для їх функціонування. Він відображає спроби врегулювати відносини між громадами і великими містами, які часто виявляються конфліктними через відсутність чіткого регулювання їхніх взаємовідносин. Вважаємо, що вирішення цих питань через агломерації допоможе збалансувати інтереси всіх сторін і сприятиме розвитку як окремих територій, так і цілої країни [24,2].

В контексті загальної децентралізації, яка продовжує відбуватися в Україні, створення агломерацій видається особливо актуальним. Вони дозволять великим містам та суміжним громадам вирішувати проблеми, пов'язані з розширенням міської інфраструктури та доступом до послуг, а також сприятимуть розширенню економічних можливостей [14].

Вирішення проблем, пов'язаних із координацією між міськими та сільськими громадами, є критичним для гармонійного розвитку регіонів. У зв'язку з цим, ухвалення законопроекту про агломерації відкріє двері до створення більш стабільної та передбачуваної правової основи для співпраці громад. Це, у свою чергу, сприятиме зниженню адміністративних бар'єрів та спрощенню процесів взаємодії між міськими та сільськими радами, що наразі є частою причиною конфліктів і непорозумінь.

На практиці, впровадження законопроекту також сприятиме розвитку ринку нерухомості, оскільки покращення транспортної інфраструктури та підвищення якості життя зробить приміські зони більш привабливими для проживання. Це може спричинити розширення меж міст, залучення нових інвестицій у житлове будівництво та комерційну нерухомість.

Важливим аспектом ухвалення закону про агломерації є також збереження культурної та історичної спадщини громад. Через спільне планування і координацію можна буде ефективніше використовувати ресурси

для реставрації та збереження історичних пам'яток, що мають значення для всієї агломерації.

Досвід інших країн показує, що агломерації можуть стати потужним інструментом для забезпечення сталого розвитку територій, зміцнення їх економічного потенціалу та покращення якості життя громадян. Україні залишається використати цей досвід із врахуванням власних особливостей і потреб, адаптуючи найкращі практики до місцевих умов.

Розвиток агломерацій також може стати ефективним рішенням для екологічних проблем, з якими стикаються багато українських міст. Спільне управління водними ресурсами, ефективне поводження з відходами та співпраця в реалізації проектів з відновлювальної енергетики можуть значно зменшити навантаження на довкілля і покращити якість життя населення. Інтеграція різних громад в одну агломерацію має враховувати культурні та історичні особливості кожної з них, забезпечуючи, що це об'єднання вигідне і взаємно поважне. Важливо розвивати спільні культурні проекти та ініціативи, які сприяють збереженню і популяризації місцевої історії та традицій.

Успіх агломерацій залежить від чітко визначених механізмів координації та контролю, здатності у швидкій адаптації до змін у законодавстві та зовнішньому середовищі, до глобальних викликів, таких як пандемії, технологічні зміни та зміни клімату., а також від відкритості та готовності місцевих лідерів до діалогу і співпраці.

Для підвищення прозорості та підзвітності, важливо розробити чіткі критерії оцінки ефективності агломерацій та встановити систему моніторингу, яка дозволить вчасно виявляти проблеми і коригувати діяльність. Це допоможе не тільки виявити недоліки, але й розуміти успішні практики, які можуть бути використані для вдосконалення роботи інших агломерацій.

Фінансування агломерацій має передбачати створення ефективних і прозорих механізмів розподілу ресурсів, що забезпечують справедливий доступ до бюджетних коштів для всіх учасників об'єднання. Це включає розробку спільних економічних програм, спрямованих на підтримку малих і середніх підприємств, інвестиції в місцеву інфраструктуру та соціальні послуги.

На законодавчому рівні, необхідно забезпечити гнучкість і можливість адаптації закону до змінюваних умов та потреб громад. Це означає, що закон має бути достатньо динамічним, щоб реагувати на нові виклики та можливості, що з'являються у процесі урбанізації та глобалізації.

З огляду на потенційні екологічні виклики, агломерації можуть відіграти ключову роль у впровадженні стійких практик управління міськими ресурсами. Зелене будівництво, стале управління водними ресурсами, розширення зелених зон і промоція сталого використання землі можуть бути важливими складниками політики агломерацій. Впровадження стандартів екологічного будівництва і заохочення використання відновлювальної енергії сприятимуть енергоефективності та зниженню викидів вуглецю.

Крім того, соціальна інтеграція та інклюзивність є критично важливими для гармонійного розвитку агломерацій. Інтеграція різних культурних, етнічних та соціальних груп в процесах планування та розвитку може сприяти створенню більш міцної та згуртованої громади. Програми, які сприяють соціальній інтеграції та громадській участі, повинні стати інтегральною частиною стратегії агломерацій.

Ще однією важливою складовою є забезпечення безпеки і правопорядку в агломераціях. По мірі розширення та зростання агломерацій збільшуються і ризики злочинності та інших загроз. Ефективна система громадської безпеки, включаючи поліцейську присутність, інтегровані

системи спостереження та взаємодії громадських і приватних структур безпеки, можуть значно підвищити рівень захисту жителів.

Врешті, ефективність управління агломерацією визначатиметься наявністю сильних і прозорих інституціональних структур, які можуть забезпечувати дотримання законодавства, справедливий розподіл ресурсів та залучення громадськості в управління.

Міста в Україні почали формувати агломерації, використовуючи початкову законодавчу базу, зокрема закони «Про співробітництво територіальних громад» та «Про асоціації органів місцевого самоврядування». Завдяки цим законам, великі міста такі як Одеса, Київ та Львів почали процеси створення агломерацій, хоча з різним рівнем успіху.

Особливий випадок був в Одесі, де ініціатива створення агломерації виходила не від міської, а від обласної влади. У 2011 році Одеська область вперше в Україні розробила Стратегічний план підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку Одеської агломерації (субрегіону) (м. Одеса, м. Теплодар, м. Южне, м. Іллічівськ, Біляївський, Комінтернівський, Овідіопольський райони), який передбачав поділ області на п'ять субрегіонів, один з яких, з центром в Одесі, був визначений як агломераційний субрегіон.

Обґрунтування розробки стратегічного плану для агломерацій базувалось на таких аргументах. Регіони, як і країни, характеризуються неоднорідністю за багатьма параметрами, включаючи розвиток. У кожному регіоні є свої субрегіони з унікальними особливостями та загальними рисами, такими як демографічні характеристики, рівень доходів, структура виробництва, природні та кліматичні умови. Агломерації відображають ці субрегіональні особливості.

- Сучасна економіка не визнає адміністративно-територіальних кордонів. Часто такі межі обмежують розвиток, як і різні інтереси та цілі.
- Трудові ресурси та реальна економічна активність часто "ігнорують" адміністративні межі. Населення прилеглих до великих міст населених пунктів часто працює та задовольняє свої культурно-побутові потреби у цих великих містах.
- Об'єкти комунального господарства часто виходять за межі адміністративних кордонів міст, що потребує координації на більш широкому рівні.
- Концентрація економічних ресурсів тісно пов'язана з рівнем конкурентоспроможності території. Вищий рівень концентрації продуктивних сил зазвичай корелює з вищим рівнем конкурентоспроможності.
- Інвестиції та інновації виступають ключовими елементами економічного зростання. Часто інвестиції схильні локалізуватися на окраїнах міст або в прилеглих приміських зонах.
- Агломераційні проекти зазвичай ефективніші завдяки масштабному ефекту, меншим втратам в інфраструктурі та більшому ринку праці та збуту.
- Розвиток агломерації означає розвиток не лише її ядра, але й всієї території, що призводить до підвищення життєвого рівня її мешканців.
- Агломерація є не підпорядкуванням чи поглинанням менших великими, а партнерством, яке спрямоване на спільне зростання і покращення умов життя.
- Цілеспрямована співпраця міст та районів може значно підвищити показники зростання та залучення інвестицій.

- Створення агломерацій вимагає узгоджених дій та вирішення питань за спільною стратегією, що в кінцевому підсумку призводить до більш ефективного розвитку відповідних територій. Це стало першим в Україні випадком спроби створення моноцентричної агломерації, але підхід до її формування «згори» не отримав належної підтримки від місцевої влади, що призвело до відсутності реальної реалізації запланованої стратегії [33].

Це стало першим в Україні випадком спроби створення моноцентричної агломерації, але підхід до її формування «згори» не отримав належної підтримки від місцевої влади, що призвело до відсутності реальної реалізації запланованої стратегії.

Сьогодні ситуація потребує повернення до даного процесу. Створена система ефективних територіальних громад у яких була можливість адаптуватися до нових умов, визначити власні можливості, з'ясувати, що вони здатні вирішити самостійно з новими повноваженнями та ресурсами, а що потребує додаткової підтримки.

Проходять часи, коли кожна громада за себе, коли кожна громада шукає інвестиції тільки на розвиток своєї території. Українці показали, свою єдність. Саме участь у спільних проектах, в які потрібно залучати ресурси декількох громад зможуть потенційно вплинути не тільки на економічний розвиток кожної громади, а й на розвиток регіону, і можливо – країни.

Ще до початку військових дій, громади Львівського регіону почали роботу з розробки Стратегія розвитку львівської агломерації до 2027 року. Наразі проект стратегії схвалений. Він стане інструментом для комплексного планування розвитку Львівської агломерації, орієнтованого на питання, які мають спільне значення громад. Органи місцевого самоврядування кожної з громад несуть відповідальність за сталий розвиток своїх територій в межах

своїх повноважень, ресурсів та бюджетів. Водночас стратегія Львівської агломерації зосереджена на завданнях, які вимагають або можливі лише при спільних та скоординованих зусиллях, де співробітництво між громадами може принести кращі результати, завдяки ефекту синергії.

Стратегія також має на меті активізувати залученість місцевих органів влади, громадськості, бізнесу, різних інституцій та широкого кола зацікавлених сторін до співпраці, а також слугувати засобом для залучення зовнішніх інвестицій та фінансування ключових інвестиційних проектів і ініціатив розвитку [41].

Після завершення військових дій перед нами стоїть завдання не просто відновлення зруйнованого, але й глибокого переосмислення майбутнього. Важливо починати реалізовувати нові ідеї вже зараз. Можливо, слід подумати про створення сучасних освітніх хабів, концепція яких не обговорювалася до війни, але й нових форм діяльності лікарень, музеїв, інфраструктури. Відновлення має бути здійснене з обдумуванням та інноваціями, не просто повторюючи старі формати.

З огляду на це, агломерації можуть відіграти ключову роль у відновленні та трансформувати урбаністичний ландшафт України. Тільки потрібно встановити чіткі правила для взаємодії громад у їх складі. Статистика свідчить, що 100 агломерацій світу генерують 30% світового ВВП, підкреслюючи їхній потенціал як потужних драйверів економічного зростання.

Створення чітких механізмів зворотного зв'язку та моніторингу, які дозволяють оцінювати результативність політик і проектів, стане ключем до забезпечення відповідальності та ефективності агломераційних ініціатив та дозволить максимізувати використання ресурсів, зокрема, залучення інвестицій, раціональне планування інфраструктури, а також призведе до покращення якості життя населення. Агломерацій можуть стати важливими

центрами взаємодопомоги, які зможуть запропонувати найвигідніші умови для інвесторів, що сприятиме швидкому економічному відновленню післявоєнної України. Вони необхідні, як для громад, так і для держави, адже законодавче закріплення цього формату співпраці в Україні відкриє нові перспективи для розвитку територій та економічного зростання країни.

Повномасштабне вторгнення спонукало до більш рішучих дій, вимагаючи відмовитися від політичних амбіцій та перебороти непотрібні страхи, щоб знайти ефективні шляхи співпраці на всіх рівнях. Це критично необхідно для відновлення інфраструктури, створення безпечного середовища та надання підтримки всім верствам населення.

Ставлення до офіційного створення агломерацій може бути різним. Проте, важливо визнати, що в Україні агломерації формувалися природно. Громади, які розташовані навколо великих міст, вже давно взаємодіють між собою, хоча ця взаємодія і не має чіткої систематичності.

Дослідження агломерації та процеси які відбуваються, вказують на те, що було б доцільним розпочати роботу в напрямку створення Одеської агломерації, адже громади, чії лідери першими зрозуміють користь від спільного вирішення питань розвитку і почнуть діяти згуртовано та стратегічно, зможуть отримати значні переваги і залучити суттєві інвестиції.

ВИСНОВКИ

Аналіз теоретичних засад та сучасного стану інвестиційної діяльності в Одеській області дозволив зробити наступні висновки.

Проаналізовано погляди відомих науковців на інвестиційну діяльність та інвестиційну привабливість регіону, узагальнено їхні наукові думки. Інвестиції - це вкладення ресурсів (капіталу) з метою отримання прибутку або доходу у майбутньому. Інвестиційна привабливість - це ступінь привабливості певної території, країни або об'єкта для інвесторів, які розглядають можливість здійснення інвестицій. Це показник, який вказує на те, наскільки привабливим є об'єкт для інвестування капіталу з метою отримання прибутку. До основних складових інвестиційної привабливості відносяться: природно-ресурсний, виробничий, соціально-трудоий, інфраструктурний.

Досліджено методичні та методологічні підходи до визначення інвестиційного потенціалу регіону, аналіз якого потребує комплексного підходу, з використанням таких методів, як аналіз економічних показників, вивчення інфраструктури, оцінка людського капіталу, аналіз конкурентного середовища, оцінка правової та регуляторної сфери, соціологічні дослідження та SWOT-аналіз, тощо. Поєднання різних методів дозволить глибше зрозуміти потенціал регіону та приймати обґрунтовані рішення щодо його розвитку та залучення інвестицій.

Визначено, що розташування Одеської області, зокрема, її приморське та прикордонне положення є особливим чинником геоекономічного потенціалу регіону. Ключовими перевагами є можливість доступу до міжнародних кордонів, зокрема з Європейським Союзом, транзитна функція регіону, оскільки він є найбільшим за площею серед областей України та привабливість узбережжя Чорного моря. Враховуючи ці фактори, сформовано думку, що Одеський регіон має значний потенціал для залучення

інвестицій. Серед привабливих секторів для інвестицій вирізняються промисловість, інфраструктура, ринок нерухомості та енергетика.

Визначено, що основними негативними чинникам інвестиційного клімату держави та регіонів є повномасштабна військова агресія Росії проти України. Додатковими перешкодами є корупція, неефективність судової системи, логістичні проблеми та обмеження у валютних операціях. Водночас, на інвестиційний клімат позитивно вплинули такі чинники, як надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, дерегуляційні заходи, діджиталізація державних послуг, скасування мит та квот на український експорт до ЄС та інших країн, а також транспортний безвіз з Європейським Союзом.

Розроблений Swot-аналіз дозволив визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози економічного розвитку Одеської області, а також продемонстрував, що саме потребують вдосконалення.

Встановлено, що правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні ґрунтується на міжнародно-правових документах, а також національній законодавчій базі. Проте, незважаючи на наявність розгалуженої законодавчої системи, зміни у світі та державі вимагають оперативного реагування та оновлення існуючого законодавства. В Одеській області розробляється ряд комплексних заходів для аналізу інвестиційних можливостей та розробки стратегій покращення інвестиційного клімату до яких залучено експертів та фахівців з різних галузей. Платформою об'єднання для формування міцного підґрунтя стабільного соціально-економічного розвитку Одеської області, громад та бізнесу виступила Агенції регіонального розвитку.

Доведено, що на часі, прийняття закону про агломерації, який зможе врегулювати відносини між громадами і великими містами, та знизить градус конфліктності через відсутність чіткого регулювання їх взаємовідносин та збалансує інтереси всіх сторін, що сприятиме розвитку як окремих територій, так і всієї держави. Визначено, що створення Одеської

агломерації. дозволить отримати значні вигоди для всіх учасників та залучити суттєві інвестиції.

Дослідження інвестиційної діяльності в Одеській області, показало, що до початку повномасштабної війни інвестори активно вкладали кошти в економіку області. Повномасштабна війна створила значні виклики для інвестиційного потенціалу Одеської області. У порівнянні з іншими галузями, лише сільське господарство продемонструвало стійкість і зуміло зберегти свою привабливість для інвесторів. У зв'язку з цим, аграрний сектор та харчова промисловість, ймовірно, продовжать залишатися важливими напрямками для інвестування як під час війни, так і після перемоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахламов А.Г., Карпенко Л.М., Козинський С.М., Швець І.В. Формування інвестиційного механізму розвитку територій: індикатори та стратегічні імперативи. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. – 236 с.
2. Висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад» м. Страсбург, 31 березня 2020 року CEGG/LEX(2020)3 Висновок-РЄ_Агломерація_CEGGLEX20203_UKR.pdf (slg-coe.org.ua)
3. Вінокуров Я. Війна – не перешкода. Інвестиції в Україну зростають, але для відновлення замало. Що треба зробити владі? Дата публікації: 25 квітня 2024 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (дата звернення: 03.05.2024).
4. Гайд інвестора зі значними інвестиціями. Міністерство економіки України. Дата публікації: 3 травня 2024 року: URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=4e7bb873-5583-4e6c-9225-82549a2215ff&title=KompleksniiPidkhidDoPidtrimkiInvestoriv-ZakonProniani&isSpecial=true> (дата звернення: 05.05.2024).
5. Головне управління держгеокадастру в Одеській області. Зміни адміністративно-територіального поділу Одеської області. URL: <https://odeska.land.gov.ua/zminy-administratyvno-terytorialnoho-podilu-odeskoi-oblasti/> (дата звернення: 04.04.2024).
6. Головне управління статистики в Одеській області. URL: <https://www.od.ukrstat.gov.ua/>
7. Гулько Н.Г. Основи інвестування [Електронний ресурс] URL: alldok.ru (дата звернення: 02.05.2024).

8. Данилишин Б. Економічні підсумки 2023 року та завдання на 2024 рік. Українська правда. 2024. 1 січня. Економічні підсумки 2023 року та завдання на 2024 рік | Економічна правда (epravda.com.ua)
9. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Звіт про діяльність голови Одеської обласної ради за 2023 рік: Рішення Одеської обласної ради від 1 березня 2024 року № 645-VIII.
11. Індекс інвестиційної привабливості в Україні 2023. Дослідження Європейської бізнес асоціації. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/EBA-InvestIndex_-2023-UA.pdf (дата звернення: 11.04.2024).
12. Індустріальні парки в Україні. Міністерство Економіки України. Дата публікації: 07.05.2024 року: URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>
13. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. Міністерство економіки України від 05.10.2023 року URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa2022-Rik> (дата звернення: 10.04.2024).
14. Крупник А. Агломерація як єдиний життєвий простір: час посилювати співпрацю: Громадська мережа публічного права та адміністрації - Мережа UPLAN Дата публікації 28 січня 2020 року
15. Кукош М. С. Концепція формування інвестиційного потенціалу регіону / М. С. Кукош. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – №19. – С. 66–70
16. Лугова М.С., Цимбалюк І.О., Павліха Н.В. Інвестиційна діяльність регіону в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз та напрями активізації: монографія – Луцьк: Вежа-Друк, 2022. – 242с.
17. Мірошниченко П.І. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу регіону: Аналіз і перспективи застосування. «Бізнес Інформ» - міжнародний

- науковий економічний журнал, 2012 р. випуск № 2. URL:chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.businessinform.net/export_pdf/business-inform-2012-2_0-pages-44_49.pdf (дата звернення: 21.04.2024р.).
18. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
19. Одеський регіон: Передумови формування, структура та територіальна організація господарства. Авт. колектив. Наук. ред. О.Г. Топчієв. Одеса: Астропринт, 2012. – 336 с.
20. Паспорт Одеської області за 2022 рік. URL: <https://oda.od.gov.ua/wp-content/uploads/2023/08/pasport-odeskoyi-oblasti-za-2022-rik.pdf> (дата звернення: 19.04.2024).
21. Погрішук Г.Б., Руденко В.В. Інвестування: Навчальний посібник - Тернопіль. Економічна думка 2014 - 277 с.
22. Політична та адміністративна карта України. URL: <http://www.maps-of-europe.com/maps/maps-of-ukraine/political-and-administrative-map-of-ukraine.jpg> (дата звернення: 02.04.2024).
23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями: Закон України від 9 серпня 2023 року № 3311-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3311-20?find=1&text=%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%89#Text> (дата звернення: 22.04.2024).
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад: Проект Закону від 19.12.2019 року № 2637 https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67710
25. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17 грудня 2020 року № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 21.04.2024).

26. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 19.04.2024).
27. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.04.2024).
28. Про затвердження плану заходів з реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2024-2027 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 березня 2024 року № 270-р <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2024-%D1%80#Text>
29. Про затвердження Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2024 рік: Рішення Одеської обласної ради від 1 березня 2024 року № 625-VIII.
30. Про затвердження Програми сприяння розвитку міжнародної та інвестиційної діяльності Одеської області на 2021–2023 роки: Рішення Одеської обласної ради від 19 лютого 2021 року № 71-VIII.
31. Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року № 548-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80/print> (дата звернення: 12.04.2024).
32. Про затвердження Стратегії розвитку Одеської області на період 2021–2027 років: Рішення Одеської обласної ради від 3 березня 2020 року № 1228-VII.
33. Про затвердження Стратегічного плану підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку Одеської агломерації (субрегіону): Рішення Одеської обласної ради від 26 серпня 2011 року № 215-VI
34. Про звіт Одеської обласної державної (військової) адміністрації щодо виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку

- Одеської області за 2022 рік: Рішення Одеської обласної ради від 23 червня 2023 року № 530-VIII.
35. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 19.04.2024).
36. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2030 року № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 13.04.2024).
37. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 7 вересня 2023 року №807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 02.04.2024).
38. Програма розвитку інвестиційної діяльності територіальної громади. Платформа громадської участі. URL: <https://rozbudova.org/ekonomichnyj-rozvytok-gromad/programa-rozvytku-investytcyjnoyi-diyalnosti-terytorialnoyi-gromady/#:~:text>
39. Проект стратегії сталого розвитку України до 2030 року. Проект-2017. – К.: Інститут географії, Інститут демографії та соціальних досліджень М.В. Птухи, 2017. – 112 с. United Nations Development Programme (undp.org)
40. Скоробогатова Н. Є. Інвестування: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. URL: [content \(kpi.ua\)](content(kpi.ua)) (дата звернення: 02.05.2024).
41. Стратегія розвитку львівської агломерації до 2027 року. Проект: Розроблення Стратегії здійснювалось відповідно до розпорядження начальника Львівської обласної військової адміністрації від 18 листопада 2022 року № 481
42. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372 с.
43. Хвесик Ю.М. Інвестиційне забезпечення аграрної сфери сільських депресивних територій: теорія і практика. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. 2011.

44. Череп А.В. Інвестознавство: Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2006. - 398 с.
ссылка [MegaLib.com.ua](https://megaLib.com.ua)
45. Ucluster. Дані про Одеську область. URL: <https://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2005-study/odesa-oblast/> (дата звернення: 21.04.2024р.).
46. World investment report 2023 URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023> (дата звернення: 24.04.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

SWOT-Аналіз Одеської області

СИЛЬНІ СТОРОНИ (внутрішні чинники)	СЛАБКІ СТОРОНИ (внутрішні чинники)
<p>Стратегічне вигідне суспільно-географічне розташування.</p> <p>Наявність кордону з Молдовою та Румунією.</p> <p>Розвинута транспортна інфраструктура з високою пропускнуою спроможністю.</p> <p>Розгалужена мережа залізничних та автомобільних шляхів.</p> <p>Найбільша концентрація портів (морські, річні).</p> <p>Природні та ресурсні можливості створюють фундамент для розвитку всіх галузей економіки.</p> <p>Сприятливі агрокліматичні умови для вирощування для більшості сільськогосподарських культур.</p> <p>Наявність родовищ паливних ресурсів на шельфі Чорного моря створює можливості для використання не лише для внутрішніх потреб країни, але й для збільшення обсягів експорту.</p> <p>Високий потенціал у сфері туризму та відпочинку(сприятливі кліматичні умови та розгалужена туристична інфраструктура.</p> <p>Розвиток галузі інформаційних технологій, зокрема в Одесі, яка виступає одним з найбільших ІТ-хабів в країні.</p> <p>Розвинута мережа природоохоронних територій.</p> <p>Інвестиційна привабливість.</p> <p>Розвиток харчової та переробної промисловості.</p> <p>Наявність великих виробничих потужностей, зокрема у сфері мінеральних добрив та фармацевтики.</p> <p>Розвиток альтернативних джерел енергії,</p>	<p>Зовнішня конкуренція та низька конкурентоспроможність місцевої продукції.</p> <p>Високі ціни на енергоресурси.</p> <p>Залежність від імпорту обладнання та сировини.</p> <p>Відсутність державного фінансування інновацій.</p> <p>Значний обсяг продажу сировини та продукції з низькою доданою вартістю.</p> <p>Втрата родючості ґрунтів.</p> <p>Низький рівень екологічної освіти.</p> <p>Незадовільний стан очисних споруд.</p> <p>Забруднення водних ресурсів та високий рівень захоронення відходів.</p> <p>Відсутність проєктів розвитку природно-заповідних територій.</p> <p>Труднощі з доступністю туристичних місць через велику протяжність області.</p> <p>Нестача кваліфікованих кадрів, особливо у сільській місцевості.</p> <p>Проблематичне розташування ЦНАП у невідповідних приміщеннях.</p> <p>Відсутність містобудівної документації, що ускладнює розвиток населених пунктів.</p> <p>Зношеність мереж та технічного устаткування.</p> <p>Недостатність джерел водопостачання у південних регіонах.</p> <p>Відсутність власних енергогенеруючих потужностей.</p> <p>Нестабільна безпекова ситуація: часті обстріли портової інфраструктури та промислових об'єктів, загроза дрейфуючих мін.</p>

<p>включаючи сонячні та вітрові електростанції.</p> <p>Доступність земель для великомасштабного будівництва.</p> <p>Сприятливе середовище для розвитку середнього та малого підприємництва. Наявні інструменти підтримки.</p> <p>Високий культурний потенціал, включаючи бібліотеки, музеї та інші культурні інституції.</p> <p>Потенціал для розвитку профільної освіти для перепрофілювання працівників.</p> <p>Уніфікація адміністративних послуг через ЦНАП.</p> <p>Розвиток телемедицини та мережі діалізних центрів.</p> <p>Науковий та педагогічний потенціал.</p> <p>Цільові та комплексні програми розвитку регіону.</p>	<p>Лісистість території одна з найменших в Україні.</p> <p>Погана забезпеченість водопостачання, водовідведення (у т.ч. питна вода).</p> <p>Деградація ґрунтів - як результат втрата урожайності сільськогосподарських культур.</p> <p>Екологічний стан водних басейнів, річкових артерій.</p> <p>Відсутність системи утилізації твердих побутових відходів.</p> <p>Наявність вузьких місць для диверсифікації ризиків розвитку торгівлі (транспортні коридори через Дністровський лиман, пропускна здатність залізниць та портів).</p> <p>Зношеність автомобільних доріг.</p> <p>Значна міграція внаслідок військових дій.</p> <p>Ситуація з охороною здоров'я, що ускладнилась через обстріли медичних закладів, посилення дефіциту медичних кадрів, порушення логістичних зв'язків.</p> <p>Дефіцит електроенергії в регіоні та залежність області від ГЕС.</p>
<p>МОЖЛИВОСТІ (зовнішні чинники)</p>	<p>ЗАГРОЗИ (зовнішні чинники)</p>
<p>Посилення євроінтеграційного вектору відкриває нові можливості для залучення інвестицій та спільних міжнародних проєктів.</p> <p>Прийняття плану України для Ukraine Facility (фінансова підтримка України від ЄС).</p> <p>Розвиток альтернативної енергетики.</p> <p>Розширення експортних можливостей та імпортозаміщення.</p> <p>Залучення інвестицій в портові, промислові комплекси та індустріальні парки.</p> <p>Підвищення внутрішніх продажів через інвестиційні програми.</p>	<p>Постійна загроза ракетних атак на об'єкти інфраструктури та перманентна загроза активних бойових дій на території області.</p> <p>Корупційні ризики.</p> <p>Відсутність законодавчо закріпленого механізму захисту інвестицій.</p> <p>Низька інформованість потенційних партнерів про можливості регіону.</p> <p>Підвищення соціальної та політичної напруги.</p> <p>Глобальні профіцити виробництва добрив.</p> <p>Збільшення імпорту конкуруючої продукції.</p> <p>Високі кредитні ставки, що ускладнюють</p>

<p>Децентралізація влади та збільшення бюджетної самостійності громад.</p> <p>Залучення фінансування від міжнародних організацій.</p> <p>Розвиток туризму та рекреації.</p> <p>Зростання інвестиційної привабливості національного рівня.</p> <p>Спрощення дозвільних процедур у бізнесі.</p> <p>Активний процес зеленої трансформації економіки України, що створить можливість для подальшого розвитку вітрової та сонячної енергетики.</p> <p>Переорієнтація наявного рекреаційного потенціалу для задоволення потреби в реабілітаційних послугах.</p>	<p>фінансування.</p> <p>Конкуренція з іноземними виробниками.</p> <p>Нестабільність валютного ринку.</p> <p>Залежність від світових цін на ресурси.</p> <p>Зростання зовнішньої енергетичної залежності.</p> <p>Надзвичайні ситуації антропогенного та природного походження (посуха або повінь).</p> <p>Нераціональне використання природоохоронних територій.</p> <p>Забруднення ґрунтів хімічними засобами захисту рослин.</p> <p>Складність реєстрації, оподаткування, ліцензування, та сертифікації підприємницької діяльності.</p> <p>Дефіцит кваліфікованих робітників у певних професіях.</p> <p>Кордон з самопроголошеною Придністровською Республікою.</p> <p>Міграція працездатного населення.</p> <p>Зростання тіньової зайнятості.</p> <p>Нарощування імпорту продукції може замінити вітчизняне виробництво продуктів.</p> <p>Витрати на соціальне забезпечення населення.</p>
---	--

(Джерело: складено автором на основі [27,28,29,30,31,32,33,34]).

Додаток Б

Індустріальні парки Одеської області

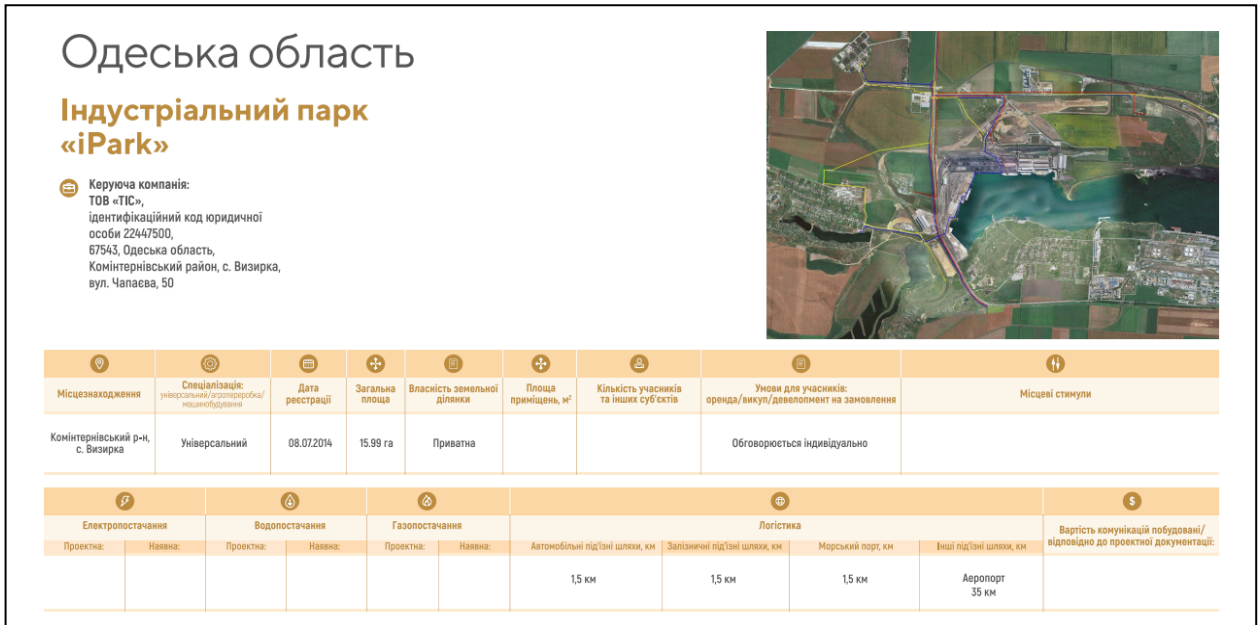

Рис. Б.1 Індустріальний парк «iPark»

(Джерело: [12])

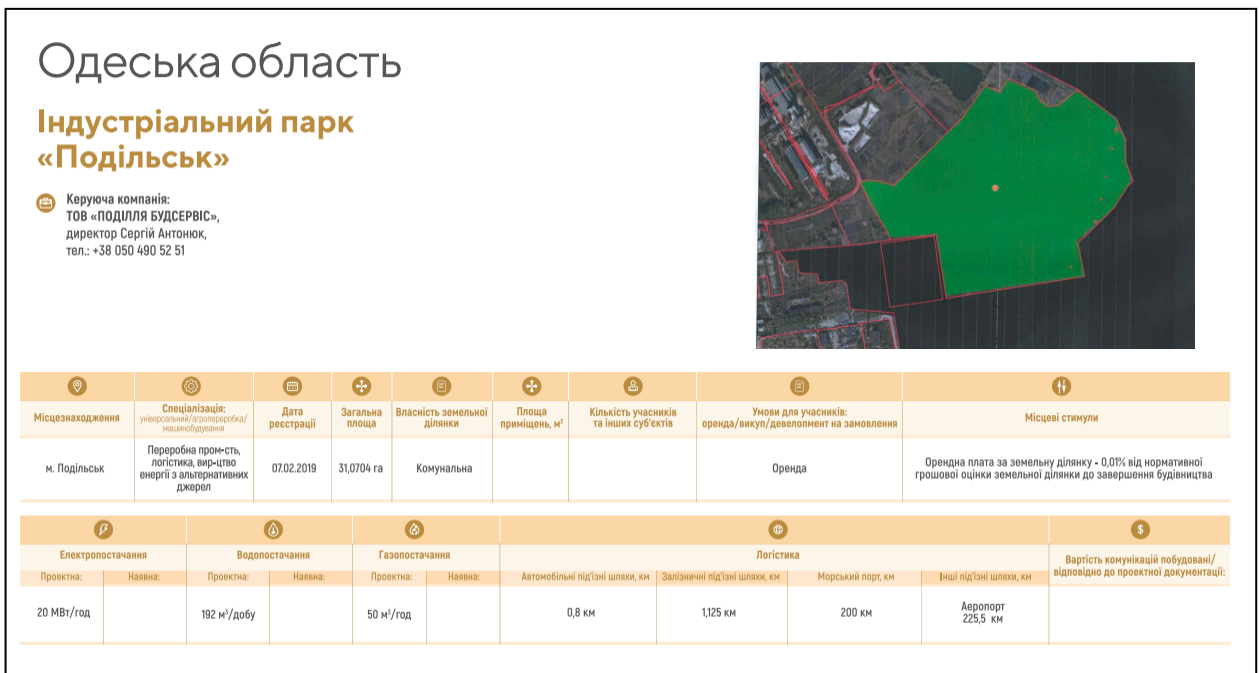

Рис. Б.2 Індустріальний парк «Подільськ»

(Джерело: [12])

Одеська область

**Індустріальний парк
«ЕКОПОРТ»**

Керуюча компанія:
ТОВ «ПОДІЛЛЯ БУДСЕРВІС»,
директор Сергій Антонюк,
тел.: +38 050 490 52 51

📍	🏢	📅	+	📄	+	👤	📄	🏠	
Місцезаходження	Спеціалізація: універсальний/агропродробка/ машинобудування	Дата реєстрації	Загальна площа	Власність земельної ділянки	Площа принципу, м²	Кількість учасників та інших суб'єктів	Умови для учасників: оренда/випути/договорення на замовлення		📍 Місцеві стикери
селище Нові Біларі		02.05.2023	13,95 га						

⚡		💧		🔥		🚚				💰
Електропостачання		Водопостачання		Газопостачання		Логістика				Вартість комунікацій побудованих/ відповідно до проектної документації:
Проектна:	Наявна:	Проектна:	Наявна:	Проектна:	Наявна:	Автомобільні під'їзні шляхи, км	Залізничні під'їзні шляхи, км	Морський порт, км	Інші під'їзні шляхи, км	
38 МВт/год		470 м³/год		7291 м³/год		Траса Т 1606 0,2 км	Станція 2к км Станція Промислова	Південний 2 км		

Рис. Б.3 Індустріальний парк «ЕКОПОРТ»

(Джерело: [12])